

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๗ จำนวนสองร้อยคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘ ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวนห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวนห้าสิบคนโดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง (กล่าวคือต้องมีตัวแทนจากทุกกลุ่ม อย่างน้อยกลุ่มละ ๑ คน) และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหมผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นสองร้อยห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘

(๒) มิให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๖) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (๑) (ข) และมีให้นำความในมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๒) มาตรา ๑๘๔ (๑) และมาตรา ๑๘๕ มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(๓) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (๑) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไปและให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(๔) อายุของวุฒิสภามาตรานี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (๑) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วยและให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(๕) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (๔) หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(๖) เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตาม (๔) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๗ ต่อไป และให้นำความในมาตรา ๑๐๙ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ในการเลือกกันเอง ตามมาตรา ๑๐๗ วรรคหนึ่งนั้น เมื่อพิจารณาจากการประกอบอาชีพ การรวมตัวกัน ทางสังคม ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ สังคม กฎหมาย การบริหารงานภาครัฐ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ในทางสากลอันพึงจะมี นำมาเป็นกรอบในการพิจารณาการแบ่งกลุ่มบุคคล และเมื่อคำนึงถึง องค์ประกอบหลายส่วนทั้งจำนวนและการครอบคลุมให้ทั่วถึงทุกภาคส่วนในประเทศไทย จึงเห็นควรกำหนด แบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น ๒๐ กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ตามที่ได้มีการจัดโครงการสัมมนารับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดจำนวนกลุ่มเป็น ๒๐ กลุ่ม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้อง กับสภาพความเป็นจริงในทางสังคม

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. (ฉบับที่ กรธ. ยกร่างเสนอ สนช.) แบ่งกลุ่มออกเป็น ๒๐ กลุ่ม ดังนี้

(๑) กลุ่มการบริหารราชการแผ่นดินและความมั่นคง อันได้แก่ผู้เคยเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านการดำเนินงานให้แก่รัฐ การบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็น การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ หน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทาง ปกครอง การบริหารจัดการภาครัฐ การดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ และให้หมายความรวมถึงความมั่นคง แห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงภายในประเทศ ความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน ความมั่นคงทางทรัพยากร ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความมั่นคงทางทรัพยากร ความมั่นคงระหว่างประเทศ เป็นต้น และให้ หมายความว่ารวมถึงนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป เป็นต้น ควรประกอบด้วย ผู้เคยเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

หมายเหตุ

การกำหนดตัวอย่างไว้ในแต่ละอนุมาตราโดยกำหนดหลังคำว่า “อันได้แก่” และกำหนดข้อความ ไว้ในส่วนท้ายของแต่ละอนุมาตราไว้ด้วยว่า “หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน” เพื่อให้คุณสมบัติของบุคคลแต่ละกลุ่ม มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน โดย พิจารณาจากตัวอย่างที่มีการกำหนดไว้ในแต่ละอนุมาตรา

(๒) กลุ่มกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษา ตุลาการ อัยการ ตำรวจ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือ ประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านกระบวนการยุติธรรม ควรประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกา พนักงานอัยการ ตำรวจและผู้ประกอบอาชีพหรือสอนวิชากฎหมายที่มีใช้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๓) กลุ่มการศึกษา อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งกลุ่มคนที่ทำงานด้านการศึกษาโดยตรง และบุคคลที่ทำการค้นคว้า ศึกษา วิจัย เรื่องทั่วไปที่ไม่ใช่เรื่องการศึกษาด้วย ควรประกอบด้วย ผู้เป็นหรือเคยเป็นครู อาจารย์ นักวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา

(๔) กลุ่มการสาธารณสุข อันได้แก่ผู้เป็นหรือเคยเป็นแพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านการแพทย์ทุกประเภท เทคนิคการแพทย์ สาธารณสุข พยาบาล เภสัชกร

(๕) กลุ่มอาชีพทำนา ปลุกพืชล้มลุก หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลที่มีอาชีพการทำนา ปลุกพืชล้มลุก

(๖) กลุ่มอาชีพทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มของบุคคลที่มีอาชีพการทำสวน ป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง

หมายเหตุ ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยได้เคยสำรวจอาชีพของคนไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า มีผู้ประกอบอาชีพทำนาและอาชีพกสิกรรมมากที่สุด ประกอบกับหากกำหนดกลุ่ม (๕) และ (๖) ไว้ให้เหมาะสมก็จะทำให้ประชาชนตัวแทนสาขาอาชีพจากทั่วทุกภูมิภาคสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้จำนวนมาก

(๗) กลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงาน หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มบุคคลที่มีอาชีพเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของบุคคลซึ่งมิใช่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้ใช้แรงงาน เนื่องจากในปัจจุบันเป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนมาก

นอกจากนี้ เป็นไปตามความเห็นของประชาชน ที่เห็นควรแยกกลุ่มลูกจ้างออกจากกลุ่มของนายจ้าง

(๘) กลุ่มผู้ประกอบการด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง อสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภค ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน

(๙) กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันเป็นกลุ่มอาชีพที่มีจำนวนมาก ประกอบกับได้กำหนดประเภทผู้ประกอบการธุรกิจออกเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดประเภทของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอีก

(๑๐) กลุ่มผู้ประกอบการอื่นนอกจากกิจการตาม (๙)

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการอื่นนอกจากกิจการตาม (๙) กล่าวคือ กลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่ใช่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(๑๑) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการกิจการหรือพนักงานโรงแรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยว อันได้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการกิจการหรือพนักงานโรงแรม เนื่องจากในปัจจุบัน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจหรืออาชีพด้านการท่องเที่ยวและบริการ จำนวนมาก

(๑๒) กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การกำหนดกลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา ไม่อาจยึดตามประเภทอุตสาหกรรมได้ เนื่องจากต้องคำนึงถึงจำนวนผู้สมัครในแต่ละกลุ่มให้มีจำนวนที่ใกล้เคียงกันด้วย

(๑๓) กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรมหรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า ประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสาร การพัฒนานวัตกรรม ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมาก

(๑๔) กลุ่มสตรี

หมายความว่า กลุ่มสตรี เนื่องจากควรมีการกำหนดกลุ่มสตรีแยกเป็นกลุ่มเฉพาะ เพื่อให้ผู้หญิงเข้ามาทำงานเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้มากขึ้น ประกอบกับเพื่อความเหมาะสม

(๑๕) กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มอัตลักษณ์อื่น ทั้งนี้ เนื่องจาก ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นยุคสังคมผู้สูงอายุ จึงควรกำหนดให้มีตัวแทนผู้สูงอายุในวุฒิสภา ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ไม่ใช่กลุ่มบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุแต่ลักษณะทางกายภาพของผู้นั้นไม่ใช่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ การกำหนดกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นไปตามความเห็นของภาคประชาชนที่เห็นควรกำหนดให้มีตัวแทนกลุ่มเพื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดกลุ่มอัตลักษณ์อื่นซึ่งหมายถึงกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะบุคคล ชุมชน สังคม

(๑๖) กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดงและบันเทิง นักกีฬา หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดงและบันเทิง นักกีฬา

(๑๗) กลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มประชาสังคม กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ คำว่า “กลุ่มประชาสังคม” นั้น เป็นถ้อยคำที่มีความหมายกว้างขวาง กล่าวคือ กลุ่มประชาสังคมอาจเป็นกลุ่มคน หรือองค์กรที่ทำประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนคำว่า “กลุ่มองค์กรสาธารณประโยชน์” นั้น ก็จะรวมอยู่ในความหมายของคำว่า

“กลุ่มประชาสังคม” เช่นกัน โดยอาจเป็นกลุ่มชาวบ้านที่ดูแลผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน โดยมีลักษณะของกิจกรรมที่ทำคล้ายกับกิจกรรมที่จัดทำโดยภาครัฐ และสามารถทำงานร่วมกับภาครัฐหรือส่งเสริมการทำงานกับภาครัฐได้ นอกจากนี้ กลุ่มประชาสังคมนั้น ต้องไม่เป็นการแสวงหากำไรและไม่แสวงหาผลประโยชน์จากกิจกรรมที่ทำ

(๑๘) กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มสื่อสารมวลชน ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม เนื่องจาก กลุ่มสื่อสารมวลชน มีความหมายที่กว้างซึ่งรวมถึงสื่อออนไลน์ด้วยและควรให้หมายรวมถึงผู้ สร้างสรรค์งานวรรณกรรมด้วย

(๑๙) กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรืออื่นๆ ในทำนองเดียวกัน

หมายความว่า กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ทั้งนี้ คำว่า “กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้ที่ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ในการหารายได้หรือประกอบอาชีพ โดยเป็นบุคคลที่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด

ส่วนคำว่า “ผู้ประกอบอาชีพอิสระ” หมายความว่า การประกอบกิจการส่วนตัวต่างๆ ในการผลิตสินค้า หรือบริการ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นธุรกิจที่มีอิสระในการกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินงานของตนเอง

(๒๐) กลุ่มอื่นๆ

เพื่อให้บุคคลที่มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา สามารถสมัครได้ทุกคน หากต้องด้วยกรณีที่มีใช้กลุ่ม (๑) – (๑๙)

ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. (ฉบับที่ ๑๖) ๒๕๖๑ (ฉบับที่ ๑๖) กำหนดให้ผู้สมัคร สมาชิกวุฒิสภา ต้องเสียค่าสมัคร คนละ ๒,๕๐๐ บาท ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการฉ้อโกงและการโกง จึงกำหนดให้การเลือกกันเองใน ๓ ระดับ เริ่มตั้งแต่ อำเภอ จังหวัด และประเทศ และแต่ละระดับ ก็จะมีเลือก ๒ ขั้นตอน เพื่อให้เกิดความซับซ้อนซึ่งเชื่อว่าจะทำให้การฉ้อโกงมากขึ้น โดยมีแนวทางการเลือกกันเอง ดังนี้

๑. ระดับอำเภอ

รอบที่ ๑ ให้เลือกกันเองในกลุ่ม

- เลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน
- ผู้สมัครลงคะแนนได้ไม่เกิน ๒ คน (เลือกตัวเองได้)
- ผู้ได้คะแนนลำดับ ๑ – ๕ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสายเลือกกลุ่มอื่นในสายเดียวกัน

- แบ่งสายไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ – ๕ กลุ่ม) การแบ่งสายว่ากลุ่มใดจะอยู่สายใดให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลาก

- เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๑ คน
- ผู้ได้คะแนน ๓ ลำดับแรกของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกระดับอำเภอ (ซึ่งรวมแล้วจะมีตัวแทนมากที่สุดที่จะไปเลือกในระดับจังหวัด ไม่เกิน ๖๐ คน)

๒. ระดับจังหวัด

รอบที่ ๑ ให้เลือกตนเองในกลุ่ม

- เลือกตนเองให้เหลือ ๕ คน
- ผู้สมัครลงคะแนนได้ไม่เกิน ๒ คน (เลือกตัวเองได้)
- ผู้ได้คะแนนลำดับ ๑ - ๕ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสายเลือกกลุ่มอื่นในสายเดียวกัน

- แบ่งสายไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ - ๕ กลุ่ม) การแบ่งสายว่ากลุ่มใดจะอยู่สายใดให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลาก

- เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๑ คน
- ผู้ได้คะแนน ๒ ลำดับแรกของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับเลือกระดับจังหวัด (ซึ่งรวมแล้วจะมีตัวแทนมากที่สุดที่จะไปเลือกในระดับประเทศ จังหวัดละ ไม่เกิน ๔๐ คน)

๓. ระดับประเทศ ซึ่งจะมีตัวแทนจากทั้ง ๗๗ จังหวัด รวมกันไม่เกิน ๓,๐๘๐ คน

รอบที่ ๑ ให้เลือกตนเองในกลุ่ม

- เลือกตนเองให้เหลือ ๔๐ คน (อย่างต่ำ ๒๐ คน)
- ผู้สมัครลงคะแนนได้ไม่เกิน ๑๐ คน (เลือกตัวเองได้)
- ผู้ได้คะแนนลำดับ ๑ - ๔๐ เข้าไปเลือกรอบที่ ๒

รอบที่ ๒ แบ่งสายเลือกกลุ่มอื่นในสายเดียวกัน

- แบ่งสายไม่เกิน ๔ สาย (สายละ ๓ - ๕ กลุ่ม) การแบ่งสายว่ากลุ่มใดจะอยู่สายใดให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับฉลาก

- เลือกผู้สมัครกลุ่มอื่นในสายเดียวกันได้กลุ่มละ ๕ คน
- ผู้ได้คะแนน ๑ - ๑๐ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็น สมาชิกวุฒิสภา ลำดับที่ ๑๑ - ๑๕ อยู่ในบัญชีสำรอง
- รอไว้ไม่น้อยกว่า ๕ วัน จากนั้น กกต.ประกาศผลการเลือก

พ.ต.อ. จรุงวิทย์ ภุมมา^{๒๕} และ ว่าที่ร้อยตรี วันชัย ใจกุล^{๒๖}

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. กำหนดกระบวนการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา จะใช้เวลา**ประมาณ ๖๓ วัน** นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒. กำหนดระยะเวลารับสมัครวันแรก ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา และกำหนดเวลารับสมัคร ๕ - ๗ วัน โดยรับสมัครที่ทุกอำเภอทั่วประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สมัคร ไม่ต้องเข้ามาสมัครในกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังเป็นง่ายต่อการบริหารจัดการ และต้องประกาศรายชื่อผู้สมัครภายใน ๕ วัน นับแต่วันปิดรับสมัคร (ถ้าเรารับสมัครแค่ ๕ วัน เราก็จะได้รายชื่อผู้สมัครแล้ว ภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา และต้องประกาศรายชื่อภายใน ๒๕ วัน นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา)

๓. การกำหนดหมายเลขผู้สมัคร จะเรียงตามพยานของชื่อผู้สมัคร ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อประกาศรายชื่อแล้ว กกต.จะเรียกผู้สมัครมาประชุมชี้แจงและแจกเอกสารแนะนำตัวผู้สมัคร

๔. การเลือกกันเองในระดับอำเภอ ต้องเลือกให้เสร็จภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันปิดรับสมัคร (ภายในวันที่ ๔๐ นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา)

๕. การเลือกกันเองในระดับจังหวัด ต้องเลือกให้เสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่การเลือกในระดับอำเภอเสร็จ (ภายในวันที่ ๔๗ นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา)

๖. การเลือกกันเองในระดับประเทศ ต้องเลือกให้เสร็จภายใน ๑๐ วัน นับแต่การเลือกในระดับจังหวัดเสร็จ (ภายในวันที่ ๕๗ นับแต่วันมีพระราชกฤษฎีกา)

๗. เมื่อเลือกกระดับประเทศเสร็จแล้ว ให้รอผลไว้นานน้อยกว่า ๕ วัน จากนั้น กกต.จึงประกาศผลการเลือกได้

^{๒๕} รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง รักษาการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

^{๒๖} ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ ๒ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๔.๓ เรื่อง การทำงานร่วมกันขององค์กรอิสระในการปราบปรามการทุจริต

ผู้นำเสนอความคิด : นายเจียรชัย ณ นคร

ผู้ร่วมสนทนา : นางสาวชัชพร พินทุวัฒนะ

นายเจียรชัย ณ นคร^{๒๗}

การพิจารณาเรื่องการทำงานร่วมกันขององค์กรอิสระในการปราบปรามการทุจริต เราคงจะต้องเริ่มพิจารณาจากหน้าที่และอำนาจของแต่ละองค์กร ซึ่งในเรื่องการทุจริตนั้น ถ้ามองที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะผู้ที่มาจากการเลือกตั้งองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลในเรื่องนี้ตั้งแต่การเริ่มต้นของการเข้าสู่ตำแหน่ง คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่หลักในการดูแลมิให้มีการทุจริตในการเลือกตั้ง เมื่อผ่านการเลือกตั้งแล้วเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ องค์กรที่มีหน้าที่หลักในการดูแลเรื่องการทุจริตในระหว่างการทำงานก็คือ ๑. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้บัญญัติให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องทำงานเชิงรุก ซึ่งต่างจากที่ผ่านมา และ ๒. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่มีหน้าที่หลักในการตรวจสอบ (audit) การใช้จ่ายเงินงบประมาณ ซึ่งอาจจะมีทั้งเรื่องที่ทุจริต และเรื่องที่ไม่เจตนาทุจริตแต่ไม่ได้ทำตามขั้นตอนทางกฎหมาย โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินก็จะมีเครื่องมือทางอ้อมคือ ผู้ตรวจสอบภายในหรือผู้ควบคุมภายใน (Internal audit) ซึ่งจะมีอยู่ในทุกส่วนราชการเป็นผู้ช่วยในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณในเบื้องต้น

สำหรับผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในเรื่องการปราบปรามการคอร์รัปชัน แต่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งในการลงไปแก้ไขปัญหาให้ประชาชนนั้น บางครั้งผู้ตรวจการแผ่นดินอาจไปพบว่าเรื่องที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน บางครั้งอาจมีเรื่องทุจริตเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ในกรณีที่พบเรื่องดังกล่าวก็จะกำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องทุจริตที่พบนั้น ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้องค์กรอิสระร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ในการปฏิบัติ

^{๒๗} กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และอาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย **แต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งองค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป**” ส่วนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอาจไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องการปราบปรามการทุจริต เพราะหน้าที่หลักคือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดจนเกินขอบเขตหรือเกิดการเลือกปฏิบัติ หรือเกิดความไม่ทัดเทียมกันระหว่างบุคคล

นางสาวซัชพร พินทุฒนะ^{๒๘}

การที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บัญญัติให้ องค์กรอิสระต้องทำงานร่วมกันในการปราบปรามการทุจริต ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ เพราะเป็นการทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา หน่วยงานต่างๆ ต่างคน ต่างทำ และต่างจัดทำรายงานในประเด็นเดียวกันซ้ำกัน ซึ่งก่อนจะมีรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ก็เคยมีแนวคิดที่จะทำงานร่วมกัน เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เคยทำบันทึกตกลงกับทาง สนง. ที่จะร่วมกันตรวจสอบ ซึ่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ จะช่วยให้การทำงานร่วมกันมีความชัดเจนมากขึ้น

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๐ บัญญัติเรื่องหน้าที่และอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินไว้ ดังนี้

(๑) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

(๓) กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตาม (๑) และ (๒) และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน

(๕) **ส่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ**” ซึ่งขณะนี้ ร่างพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. อยู่ในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและความไม่สัมฤทธิ์ผลในการส่งลงโทษทางปกครองที่ผ่านมา และกำหนดหลักการให้

^{๒๘} ผู้อำนวยการสำนักคดี สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

เมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินส่งลงโทษทางปกครองแล้ว ผู้ถูกลงโทษสามารถอุทธรณ์ไปยังศาลปกครองสูงสุดได้

การแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องกระทำตามที่รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๑ บัญญัติไว้ คือ “ให้มีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๒๐๔ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ และมาตรา ๒๐๕ มาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วยโดยอนุโลม

การสรรหา การคัดเลือก และการเสนอชื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

มาตรา ๒๔๔ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นตามที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือของหน่วยงานอื่นนั้น แล้วแต่กรณี”

ปัจจุบัน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินพบปัญหาในการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่อนข้างมาก เนื่องจากมีเรื่องของอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง และหน่วยรับตรวจจะอ้างว่าต้องดูแลประชาชน การมาตรวจของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทำให้ไม่มีเวลาดูแลประชาชน ปัญหาที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเคยตรวจพบ เช่น เรื่องการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมีการประกาศภัยพิบัติที่ไม่ได้มีภัยเกิดขึ้นจริง เช่น เรื่องมีแมลงศัตรูพืชระบาด แล้วนำไปสู่การจัดซื้อจัดจ้างสารเคมีโดยวิธีพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติดังกล่าว ปัญหาเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างเสาไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ซึ่งมีราคาสูงเกินจริง เป็นต้น ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน่วยรับตรวจเป็นจำนวนมาก ซึ่ง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาโดยพยายามที่จะปรับไปสู่ระบบดิจิทัล เพื่อรองรับไทยแลนด์ ๔.๐

ในขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการ โดยกำหนดให้ แม้ว่าผู้นั้นจะออกราชการไปแล้ว ก็สามารถดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นได้ แต่ต้องไม่เกิน ๓ ปี

นับแต่ออกจากราชการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้นักทุจริตมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเมื่อออกจากราชการไปแล้ว และนอกจากนี้ยังมีแนวคิดในการออกกฎหมายติดตามทรัพย์สินของรัฐของคืนในกรณีที่ได้ไปโดยมิชอบ โดยอาจให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไปช่วยดูว่ามีหน่วยงานไหนไม่ยอมทำหน้าที่ในการติดตามทรัพย์สินรัฐ เพื่อช่วยกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐกระทำตามหน้าที่ของตน

การมีผู้ตรวจสอบภายในในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถช่วยตรวจสอบการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปอย่างถูกต้องได้ แต่ปัญหาที่พบคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะไม่แต่งตั้งให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในแม้จะมีตำแหน่งว่างก็ตาม

ประเด็นข้อซักถาม

๑) คำถาม : การที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๕ บัญญัติให้เพื่อประโยชน์ในการระงับหรือยับยั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงินการคลังของรัฐ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเสนอผลการตรวจสอบการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐและอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเงินการคลังของรัฐอย่างร้ายแรง ต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อพิจารณา จึงอยากทราบว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีแนวคิดจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้มาตรานี้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ และมาตรานี้จะทำให้เกิดการปราชัยโครงการของรัฐบาลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่ อย่างไร และสามารถยับยั้งได้ในขั้นตอนใดของโครงการ และนิยามของคำว่า “เสียหายร้ายแรง” คืออะไร

คำตอบ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้ศึกษาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. มาโดยตลอด ซึ่งที่ผ่านมาแม้จะยังไม่มีรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๕ นี้ ก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ในการตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาการดำเนินการตามวินัยการเงินการคลังของรัฐได้ และได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยการงบประมาณและการคลัง ซึ่งจะดูแลเรื่องของฐานความผิด การรับ การเก็บรักษา การดำเนินการส่งคลัง การกำหนดไม่ให้ก่อนนี้ผูกพันงบประมาณจนกว่าจะได้รับเงินประจำงวด อย่างไรก็ตามก็ถือว่าพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. มีได้บัญญัติเรื่องฐานความผิดไว้ เพราะเจตนาให้เป็นกฎหมายภาพกว้างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายสาธารณะ เรื่องเงินกู้ เรื่องการใช้จ่ายเงิน เรื่องการจัดซื้อจัดหาพัสดุ หรือเรื่องของรายได้ เป็นต้น ซึ่งเมื่อใดมีผู้ปฏิบัติผิด คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินก็มีหน้าที่และอำนาจในการลงโทษปรับในทางปกครองได้ ซึ่งตามคำนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ของร่างพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ก็จะมีได้หมายถึงส่วนราชการเท่านั้น แต่รวมถึงรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่ได้รับเงินงบประมาณ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติเรื่องฐานความผิดไว้ว่าเป็นอย่างไร ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ก็ไม่ได้กำหนดเรื่องการลงโทษเอาไว้ซึ่งจะไม่เหมือนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๒ ซึ่งได้บัญญัติ เรื่องระดับการลงโทษปรับทางปกครองไว้เป็น ๔ ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ ๑ ไม่เกินเงินเดือน ๑ เดือน ขั้นที่ ๒ ไม่เกินเงินเดือน ๒ - ๔ เดือน ขั้นที่ ๓ ไม่เกินเงินเดือน ๕ - ๘ เดือน และขั้นที่ ๔ ไม่เกินเงินเดือน ๙ - ๑๒ เดือน

ในเรื่อง นิยามของคำว่า “เสียหายร้ายแรง” คืออะไรนั้น กฎหมายจะไม่สามารถเขียนไว้เป็นตัวอย่างได้ ในทุกกรณี ซึ่งเรื่องนี้จะต้องใช้หลักการคิดวิเคราะห์ว่าอย่างไรจะเรียกว่าเป็นความเสียหายร้ายแรง ทั้งนี้มาตรา ๒๔๕ บัญญัติให้ทั้ง ๓ หน่วยงานทำการ “ยับยั้ง” ซึ่งไม่ใช่แค่การแจ้งเตือนเพียงอย่างเดียว

๒) คำถาม : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินพอใจในขอบเขตอำนาจตามกฎหมาย ในการตรวจสอบองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ หรือไม่

คำตอบ : มีความพอใจ แต่ก็มีบางเรื่องที่ยากได้อำนาจแต่กฎหมายยังไม่ได้บัญญัติให้ เช่น เรื่องการไต่สวน แล้วพบว่าการกระทำทุจริต สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินก็อยากจะดำเนินการเองต่อไป ไม่อยากต้องส่งเรื่องให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการต่อ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการ ดำเนินคดี เป็นต้น

๔.๔ เรื่อง ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญใหม่ บรรยายโดย รองศาสตราจารย์จรี วิจิตรวาทการ ผู้ร่วมสนทนา นายภัทร คำพิทักษ์

รองศาสตราจารย์จรี วิจิตรวาทการ^{๒๙}

ความคาดหวังในการปฏิรูปประเทศ ตามรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมุ่งหวัง ต้องการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหา ความไม่เป็นธรรมและปัญหาความเหลื่อมล้ำสูง ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ปัญหาความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำเปรียบเสมือนสองด้านของเหรียญเดียวกันก็มีความเชื่อมโยงกันเพราะ ความเหลื่อมล้ำทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในทำนองเดียวกันความไม่เป็นธรรมนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำ

^{๒๙} กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ อดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) อดีตอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) อาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และทำงานองค์กรภาคประชาสังคม

ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่สอดแทรกในมาตราต่างๆ เพื่อมุ่งหวังสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ เช่น การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเรื่องระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน เพราะเด็กที่ยากจนจะขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่ดีโดยเฉพาะถ้าเด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ขาดคุณภาพจะเกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาสมอง ปัญญา อารมณ์ และสังคม เมื่อเทียบกับเด็กซึ่งมีฐานะต่างกัน รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บัญญัติให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การพัฒนาคนให้มีคุณภาพคือ กลไกอันสำคัญที่สุดของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงเสนอให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยกองทุนนี้จะให้เฉพาะเด็กที่ขาดแคลนทุนการศึกษาเพื่อให้มีโอกาสในชีวิตเช่นเด็กที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๖๐ บัญญัติว่า “รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน

การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์จาก คลื่นความถี่ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับ การดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในการนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้ คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ หรือปิดกั้น การรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลใดใช้ ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้ง การกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติในมาตราดังกล่าวเป็นการสร้างความเป็นธรรมในสังคมส่วนรวม สังคมจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน เช่น สถานีโทรทัศน์ทุกช่องจะต้องกำหนดสัดส่วนช่วงเวลารายการที่เหมาะสมและเป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนจะมองผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก

นายภัทร คำพิทักษ์^{๓๐} กล่าวเพิ่มเติมในประเด็นการแก้ปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเรื่อง มาตรฐานทางจริยธรรมไว้ใน **มาตรา ๑๖๐ (๕)** บัญญัติว่า รัฐมนตรีต้อง “ไม่มีพฤติกรรม อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง” เป็นการวางกรอบทางจริยธรรม ซึ่งหากรัฐมนตรีไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งได้

^{๓๐} กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ อดีตนายกรัสนกชนนิกขานนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

นอกจากนี้ ได้กำหนดกลไกการดำเนินการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ในมาตรา ๒๑๙ บัญญัติว่า “ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม ขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการ ของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ และต้องระบุให้ชัดเจนด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมีลักษณะร้ายแรง”

การบรรจุเรื่องจริยธรรมไว้อย่างชัดเจนนั้น เพื่อเน้นความสำคัญของจริยธรรมของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารที่มีคุณธรรมและจริยธรรมย่อมไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง แต่เห็นความสำคัญของสังคมโดยรวมและประเทศชาติ ซึ่งจะสามารถเป็นผู้นำในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำได้

การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในมิติทางการเมืองรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐
วางหลักสำคัญไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา ๗๐ บัญญัติว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย”

บทบัญญัติในมาตรานี้สอดคล้องกับหลักสากลในเรื่องการดูแลกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายในสังคมเช่นเดียวกับหลักของการคำนึงถึงและเคารพความหลากหลายทางชีวภาพในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีพื้นที่ยืนอย่างสง่างามในสังคม และเป็นครั้งแรกของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถ้อยคำว่า “ชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ” ไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ โดยนัยสำคัญคือการให้ความยอมรับเคารพในศักดิ์ศรีและความเป็นธรรมต่อกลุ่มต่างๆ ที่มีความแตกต่างทางสังคม ซึ่งจะช่วยลดการถูกเลือกปฏิบัติหรือความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมที่แตกต่างกัน

มาตรา ๑๐๗ บัญญัติว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงาน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชน ซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้”

เมื่อพิจารณาถ้อยคำดังกล่าวในมาตรา ๑๐๗ จะพบว่า คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหวังลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ เปิดกว้างให้ประชาชนทุกคน ทุกอาชีพมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงสามารถสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ มิติใหม่และสำคัญนี้ หวังว่าจะช่วยสร้างความเป็นธรรมให้ประชาชนทุกภาคส่วนให้มีโอกาสเข้าสู่งานด้านการเมืองเพื่อสะท้อนปัญหาและความต้องการของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม การให้โอกาสมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง นอกจากจะช่วยสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางการเมืองแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองอย่างแท้จริงที่ไม่กระจุกตัวอยู่เฉพาะในกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น

การลดความเหลื่อมล้ำในมิติด้านเศรษฐกิจ รัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ บัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้
มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า “รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลัง ของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ และจัดระบบภาษีให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม” จากบทบัญญัติดังกล่าวต่อไปจะทำให้การจัดระบบภาษีมีความเป็นธรรมมากขึ้น

นายภัทร คำพิทักษ์ กล่าวถึงประเด็นสำคัญในมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ

รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

(ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่การประกอบกิจการของคนทั่วไปไม่ใช่เฉพาะทุนใหญ่)

ในการพัฒนาประเทศ รัฐพึงคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ และความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ประกอบกัน”

ถ้อยคำข้างต้นเป็นสิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะการพัฒนาที่เกิดขึ้นตลอดหลายสิบปีจะพบว่า มีจุดอ่อนในด้านของการเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น การเข้าถึงโอกาสต่างๆ รวมทั้งกระแสวัตถุนิยมบริโภคนิยม ที่ทำให้คนเห็นแก่เงิน เห็นแก่ได้ โดยเกิดการเอารัดเอาเปรียบกันจนเกิดความเหลื่อมล้ำมาก และขาดความเป็นธรรม แต่ทั้งนี้ประเทศไทยโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเตือนสติประชาชนคนไทยในการดำเนินชีวิตตาม “ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาโดยตลอด ว่าด้วยเรื่องความสมดุลและดุลยภาพ ในการพัฒนา พร้อมทั้งให้ตระหนักถึงหลักคุณธรรมที่จะช่วยให้คนในสังคมมีเข็มทิศชี้ทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ สมดุลโดยไม่เอารัดเอาเปรียบกัน

ประเด็นข้อซักถาม

คำถาม : ช่วยอธิบายหรือยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมถ้อยคำในมาตรา ๗๕ วรรคท้ายว่าจะป็นรูปธรรมได้อย่างไร

คำตอบ : นายภัทร กล่าวว่า มาตราดังกล่าวอยู่ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ โดยสังเกตได้จากคำว่า “รัฐพึง” โดยการเขียนหมวดดังกล่าวมีเจตนารมณ์ในการกำกับทิศทางการบริหารงานของรัฐ ในการจัดทำนโยบายต่างๆ ของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจะต้องนำบทบัญญัติในหมวดนี้เป็นกรอบในการพิจารณากำหนดนโยบายในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

การประเมินผลโครงการครั้งนี้ใช้วิธีการสังเกตการณ์โดยตรง (Direct Observation) พบว่า ภาพรวมการจัดโครงการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้แก่สื่อมวลชนครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

วิทยากร

มีความรอบรู้ในหัวข้อที่บรรยาย สามารถชี้แจงสาระสำคัญ หลักการในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๖๐ ให้ผู้เข้าร่วมโครงการทราบ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายให้เข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการซักถามในประเด็นที่สงสัยและสามารถตอบคำถามชัดเจนและตรงประเด็น

ผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการตามกำหนดเวลาตลอดจนจบโครงการระยะเวลา ๔ วัน ร่วมทั้งมีการซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงความร่วมมือร่วมใจในช่วงท้ายของการบรรยายที่วิทยากรเปิดโอกาสให้ซักถามในประเด็นที่สงสัย

เอกสารประกอบ

เนื้อหาสาระของเอกสารประกอบการอบรมมีความสอดคล้องกับหัวข้อที่บรรยาย

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดเนื้อหาการบรรยายในหัวข้อต่างๆ ไม่ให้แน่นจนเกินไป เนื่องจากการนำหลายเรื่องมาบรรยายภายในวันเดียวทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดความเครียดและเบื่อหน่าย และด้วยรัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายหลักของประเทศ เนื้อหาในแต่ละหมวดเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนมีการใช้ภาษาทางกฎหมายอาจทำให้ความเข้าใจมีน้อยลง

๒. ควรมีการจัดทำเอกสารประกอบการบรรยายให้ครบทุกหัวข้อการบรรยายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องนั้นๆ มากขึ้น

๓. ควรจัดการอบรมในลักษณะนี้เพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ ฉบับ หรือการปฏิรูปประเทศ โดยขยายกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เช่น กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มนิสิตนักศึกษา หรือกลุ่มผู้สื่อข่าวการเมืองโดยตรง

คำกล่าวปิดโครงการ

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า รัฐธรรมนูญถือเป็นโครงสร้างใหญ่หรือเสาหลักค้ำจุนของประเทศ รัฐธรรมนูญของประเทศไทยอาจไม่เหมือนของประเทศอื่นๆ ตรงที่ถูกเขียนบ่อย ทำให้มีวิวัฒนาการมากกว่าประเทศอื่น คนทั่วไปเริ่มรู้ถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญ ใครที่มีส่วนได้เสียในส่วนไหนก็อยากให้ใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญหรือรับรู้ถึงความได้เสียในส่วนนั้น เมื่อร่างรัฐธรรมนูญนานเข้าก็ทำให้มีบทบัญญัติเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เข้าใจยาก เพราะกฎหมายเวลาเขียนก็จะเชื่อมโยงกันหลายเรื่อง ซึ่งถ้าไม่มีความเข้าใจหรือไม่มี ความมุ่งมั่นที่จะทำความเข้าใจอย่างจริงจังทำให้เข้าใจยาก เมื่อถึงเวลาที่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญออกฤทธิ์ในส่วนที่เขียนไว้เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การกำหนดความสัมพันธ์องค์กรแห่งอำนาจทั้งหลายเมื่อยังไม่ถึงเวลาก็ยังไม่ใช้ และเมื่อถึงเวลาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญออกฤทธิ์ คนที่ไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจคิดว่า “มันมีด้วยหรือ” และ “หมกเม็ดไว้ที่ไหน” คำนี้ชอบพูดกันมาก ความจริงรัฐธรรมนูญมีประกาศเผยแพร่ให้ทุกคนได้อ่านได้ศึกษาทั่วไป

อย่างไรก็ตาม รู้สึกดีใจว่า การร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่สำคัญๆ เกือบทั้งหมดได้รับการหยิบยกขึ้นมาปฏิบัติโดยเร็วในทันที เพราะเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาไว้แล้วรัฐบาลที่อยู่และต้องทำตามรัฐธรรมนูญเป็นรัฐบาลเดียวกับที่ได้ร่างรัฐธรรมนูญทำให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ในทันที ทั้งนี้ที่ผ่านมามีรัฐธรรมนูญประกาศใช้ เมื่อรัฐบาลใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้ ทั้งนี้ พบว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ควรต้องออกตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ ออกมีครั้งนี้น่าจะ (รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐) ที่ได้ออกและจะทยอยออกจนครบ ซึ่งถ้ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหมดประกาศใช้จนครบแล้วจะได้เห็นการเปลี่ยนแปลงบางอย่างซึ่งสมกับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง

สำหรับผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นสื่อมวลชนหวังว่าจะได้นำประโยชน์ที่ได้รับฟังการบรรยายจากกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และได้ซักถามในประเด็นที่สงสัยอย่างละเอียด ทำให้เข้าใจในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมากขึ้น เพื่อจะได้นำไปถ่ายทอด เผยแพร่ และสื่อสารถึงประชาชนในวันข้างหน้า ขอให้ทุกท่านภูมิใจว่าเป็นชุดแรกที่ตั้งหน้าตั้งตาศึกษารัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง สุดท้ายนี้ขอขอบคุณท่านทั้งหลายที่เข้าร่วมโครงการฯ ขอถือโอกาสนี้ขอพรให้ทุกท่านประกอบอาชีพของท่านให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนและประชาชน ขอให้มีความสุข ความเจริญยิ่งขึ้นไป

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

โครงการกำหนดการ

โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้แก่สื่อมวลชน
ณ ห้องประชุมนิสิตเกียรตินิยม ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันเสาร์ที่ ๒ , วันเสาร์ที่ ๙ วันเสาร์ที่ ๑๖ และวันเสาร์ที่ ๒๓ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

๑. หลักการและเหตุผล

ในสภาพสังคมยุคปัจจุบันที่อาจเรียกได้ว่าเป็นสังคมยุคสื่อสาร ความเจริญก้าวหน้าหรือความอยู่รอดของสังคมขึ้นอยู่กับคนในสังคมที่รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องทันเวลาและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนคือกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนชี้นำความคิดของคนที่ติดตามข่าวสาร สื่อมวลชนจึงถือเป็นกระบอกสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของในสังคม เป็นตัวกลางและผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ของประชาชน และมียังผลต่อการสร้างความสงบสุขของคนในชาติไม่ให้เกิดความขัดแย้ง สื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารออกมาในลักษณะใด สภาพสังคมย่อมแสดงออกมาในลักษณะนั้นเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นต้นมานั้น สื่อมวลชนในแต่ละแขนงได้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญอยู่เป็นระยะ แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีเนื้อหาสาระสำคัญในหลายเรื่องที่แตกต่างกันไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญโดยคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนได้เห็นความสำคัญของสื่อมวลชน ที่จำเป็นต้องได้รับความรู้ความเข้าใจรัฐธรรมนูญอย่างถูกต้อง ให้เข้าใจหลักคิดสำคัญของรัฐธรรมนูญอันเป็นฐานของเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ อย่างถูกต้องตรงกัน สามารถนำข่าวสารไปเสนอให้แก่คนในสังคมได้โดยไม่คลาดเคลื่อน จึงเห็นสมควรให้มีการจัดโครงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์กรที่ต้องนำเสนอข่าวสารให้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความรับรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่หลากหลายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้แก่สื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ อย่างถูกต้องตรงกัน

๒.๒ เพื่อให้สื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ สามารถนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน

๓. ระยะเวลาฝึกอบรม

วันเสาร์ที่ ๒ , ๙ , ๑๖ , ๒๓ เดือนธันวาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๗.๐๐ นาฬิกา

๔. กลุ่มเป้าหมายผู้เข้ารับการอบรม

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อโซเชียลมีเดีย

๕. กรอบเนื้อหาการอบรม

เป็นการบรรยายและอภิปรายเนื้อหาสาระและประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฉบับปัจจุบัน ประกอบด้วย

๑. บรรยายภาพรวมของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑.๑๕	ชั่วโมง
๒. อภิปรายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑๒.๓๐	ชั่วโมง
๓. อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑๓.๓๐	ชั่วโมง
รวม	๒๗.๑๕	ชั่วโมง

๖. สถานที่อบรม

ห้องประชุมสมาคมนิสิตเกียรตินิยมชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๗. งบประมาณ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (เบิกจ่ายจากงบประมาณของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)

๘. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๘.๑ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๘.๒ คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๘.๓ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๘.๔ สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมากขึ้น

๙.๒ ผู้เข้าร่วมอบรมสามารถนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้อย่างถูกต้องไม่คลาดเคลื่อน

๑๐. การประเมินผล

- แบบประเมินโครงการ / มีการประเมินความรู้และทัศนคติ

๑๑. เงื่อนไขของผู้ผ่านการอบรม

- ต้องมีระยะเวลาเข้ารับการอบรมอย่างน้อยร้อยละ ๗๕

กำหนดการ

โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัปดาห์ที่ ๑

เวลา ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน	รายชื่อวิทยากร
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๑๕ น.	- พิธีเปิด และบรรยายภาพรวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดย ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ	นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๒.๓๐ น.	- อภิปรายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ดังนี้ ๑. หมวด ๗ รัฐสภา ๒. หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ๓. หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ๔. หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> ๑. นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๒. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๓. นายภัทรธำ คำพิทักษ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นางกิริณา สุมาวงศ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
รับประทานอาหารกลางวัน เวลา ๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น.		
เวลา ๑๓.๓๐ – ๑๗.๐๐ น.	- อภิปรายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ดังนี้ ๑. หมวด ๑๐ ศาล ๒. หมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ ๓. หมวด ๑๒ องค์การอิสระ ๔. หมวด ๑๓ องค์การอัยการ ๕. หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> ๑. นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง ๒. นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๓. นายธนาวุฒิ สัจจทอง กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๔. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ รองประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่สอง

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ

โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัปดาห์ที่ ๒

เวลา ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ นาฬิกา	- ลงทะเบียน	รายชื่อวิทยากร
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ นาฬิกา	- อภิปรายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ดังนี้ ๑. หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ๒. หมวด ๘ คณะรัฐมนตรี ๓. หมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> ๑. นายจิตติพันธ์ เชื้อบุญชัย กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๒. นายปกรณ์ นิลประพันธ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ๓. นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - พลตรี วีระ โรจนนาค กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
รับประทานอาหารกลางวัน เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.		
เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๗.๐๐ นาฬิกา	- อภิปรายสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ดังนี้ ๑. หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒. หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ๓. บทเฉพาะกาล	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายเจียรชัย ณ นคร กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นายอมร วาณิชวิวัฒน์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ ภาคเช้า

สัปดาห์ที่ ๓ ภาคเช้า

เวลา ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน	รายชื่อวิทยากร
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๓๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “การใช้สิทธิของประชาชน เพื่อให้ได้ รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - ศาสตราจารย์ บรรเจิด สิงคะเนติ
เวลา ๑๐.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “การเลือกตั้ง ส.ส. และการได้มา ซึ่งคณะรัฐมนตรี”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ - นายเจษฎ์ โทณะวณิก ที่ปรึกษาคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นายเมธา ศิลาพันธ์ รองเลขาธิการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง
รับประทานอาหารกลางวัน เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.		

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
 โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
 ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๐ ภาคบ่าย

สัปดาห์ที่ ๓ ภาคบ่าย

เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “กลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพของ การพิจารณาคดีอาญาในศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายอุดม รัฐอมฤต กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> ๑. ศาสตราจารย์พิเศษ หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ อดีตรองประธานศาลฎีกา ๒. นายอริคม อินทุภูติ ผู้พิพากษาศาลฎีกา
เวลา ๑๕.๐๐ – ๑๗.๐๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “มาตรการใหม่ในการตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายภัทรธะ คำพิทักษ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ อดีตกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ ภาคเช้า

สัปดาห์ที่ ๔ ภาคเช้า

เวลา ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น.	- ลงทะเบียน	รายชื่อวิทยากร
เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๐.๓๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “คุณสมบัติและการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายธนาววัฒน์ สังข์ทอง กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นายคำคุณ สิทธิสมาน คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย
เวลา ๑๐.๔๐ – ๑๒.๐๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “กระบวนการได้มาและบทบาทของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - พ.ต.อ. จรุงวิทย์ ภุมมา รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง - ว่าที่ร้อยตรี วันชัย ใจกุล ผู้อำนวยการสำนักบริหารการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ๒
รับประทานอาหารกลางวัน เวลา ๑๒.๐๐ – ๑๓.๐๐ น.		

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ
โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ ชั้น ๑๒ อาคารเกษม อุทยานิน
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ ภาคบ่าย

สัปดาห์ที่ ๔ ภาคบ่าย

เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๔.๒๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “การทำงานร่วมกันขององค์กรอิสระ ในการปราบปรามการทุจริต”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นายเจียรชัย ณ นคร กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นางสาวชัชพร พินทุวัฒนะ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
เวลา ๑๔.๓๐ – ๑๖.๐๐ น.	- อภิปรายประเด็นสำคัญของรัฐธรรมนูญ เรื่อง “ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิรูป ประเทศตามรัฐธรรมนูญใหม่”	<u>ผู้นำเสนอความคิด</u> - นางจรี วิจิตรวาทการ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ <u>ผู้ร่วมสนทนา</u> - นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
เวลา ๑๖.๐๐ – ๑๗.๐๐ น.	- พิธีปิด และมอบใบประกาศ โดยประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ	นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ภาคผนวก ข

รายนามคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

รายนาม

คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	ประธานอนุกรรมการ
๒. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายภัทร คำพิทักษ์	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายประพันธ์ นัยโกวิท	อนุกรรมการ
๕. นายนรชิต สิงหเสนี	อนุกรรมการ
๖. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	อนุกรรมการ
๗. นางสาวโสเมอษา บุรณะเหตุ	อนุกรรมการ
๘. นางจงดือน สุทธิรัตน์	อนุกรรมการ
๙. นางนันทวัน อำไพวร	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวสุวรรณี ว่างานต์	อนุกรรมการ
๑๑. นายอำนาจ ศรีพูนสุข	อนุกรรมการ
๑๒. นายภักดี รัตน์ผล	อนุกรรมการ
๑๓. นายสุริยะ ประสาทบัณฑิตย์	อนุกรรมการ
๑๔. นางบุญทริกา ชุมहनันทน์	อนุกรรมการ
๑๕. นายธีรวัฒน์ วงศาสุวรรณ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๖. นางสาวปิ่นทาร์ย์ ศิลป์สาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ภาคผนวก ค

รายนามฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประชาสัมพันธ์
และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

รายนาม

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

ในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

(กลุ่มงานคณะกรรมการการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด สำนักกรรมการ ๒)

๑. นายธีรวัฒน์ วงศาสุวรรณ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานฯ
๒. นางสาวไกล่รุ่ง เมืองนก	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาวปัทมาธิ์ ศิลป์สาย	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๔. นางสาวประไพพร สัมเกลี้ยง	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๕. นางสาววัชรี ตรงจิตต์	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๖. นางณัฐพร ศิริวิเชียร	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๗. นายสุรพงศ์ อุทิต	นิติกรชำนาญการ
๘. นายบุญนำ หนามฉัตร	นิติกรปฏิบัติการ
๙. นางรพีพร ขำนิพัฒน์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๑๐. นางสาวนันทนัท ทิพย์เนตร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๑. นางสุนทร แสงกล้า	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลอาวุโส
๑๒. นางสุริวิสา ประเสริฐศิริกุล	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน

ภาคผนวก ง

ผู้จัดทำ

ผู้จัดทำ

ผู้จัดทำ

นางณัฐพร คีรีวิเชียร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานคณะกรรมการการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน
และยาเสพติด

ผู้ตรวจทาน

นายธีรวัฒน์ วงศาสุวรรณ

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการ

การป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด

ภาคผนวก จ

เอกสารประกอบการบรรยาย

เอกสารประกอบการบรรยาย
วันเสาร์ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

ระบบรัฐสภา
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560

โดย นายประพันธ์ นัยโกวิท
กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา

มาตรา 79 รัฐสภาประกอบด้วย
สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

สภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 83 สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย
สมาชิกจำนวนห้าร้อยคน ดังนี้

(1) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
จำนวนสามร้อยห้าสิบคน

(2) สมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง
จำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน

มาตรา 91 ระบบการเลือกตั้ง ส.ส. แบบจัดสรรปันส่วนผสม

“ทุกเสียงมีค่า กาบัตรใบเดียว”
พยายามทำให้ทุกคะแนนที่ประชาชนเลือก ส.ส.
มีความหมาย ไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า

ตัวอย่าง

เช่น คะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคได้รับ
จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 30,000,000 คะแนน

(1) นำ 30,000,000 คะแนนหารด้วย 500

$$\frac{30,000,000}{500} = 60,000 \text{ คะแนน}$$

(2) นำผลลัพธ์ตาม (1) หาคะแนนที่พรรคได้ เช่น
พรรค ก. ได้ 15,000,000 คะแนน

$$\frac{15,000,000}{60,000} = 250 \text{ คน}$$

(3) พรรค ก. ได้ ส.ส. แบบแบ่งเขตแล้ว 200 คน
พรรค ก. จะได้ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน

$$250 - 200 = 50 \text{ คน}$$

(4) - พรรคใดได้ ส.ส.แบบแบ่งเขตเท่ากันหรือสูงกว่าจำนวน ส.ส. ที่พรรคนั้นจะพึงมีตาม (2) พรรคนั้นไม่มีสิทธิได้รับการจัดสรร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่ออีก (กรณีเกิด **Overhang**)

- และจัดสรร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อให้พรรคที่ได้ ส.ส. แบบแบ่งเขตต่ำกว่าจำนวน ส.ส. ที่พรรคนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ตามอัตราส่วน เช่น มี ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อส่วนเกิน 5 คน

$$\text{ใช้สูตร } \frac{150 \times 50}{150 + 5} = 48.38$$

พรรค ก. จะได้รับการจัดสรร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ 48 คน

- ถ้าจำนวน ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อยังไม่ครบจำนวน 150 คน ให้พรรคที่มีเศษจากการคำนวณสูงสุดได้รับการจัดสรรเพิ่มอีก 1 คน จนครบจำนวน 150 คน

วุฒิสภา

ประชาชนทั่วไปเป็น ส.ว. ได้

- มาตรา 107 วรรคหนึ่ง

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

- ส.ว. 200 คน
- เลือกกันเองจากกลุ่มอาชีพต่างๆ ฯลฯ
- เลือกกันเองตั้งแต่ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ

- มีบทเฉพาะกาล มาตรา 269

- ส.ว. 250 คน
- คสช. คัดเลือกจากผู้ได้รับเลือกตามมาตรา 107 จำนวน 50 คน
- คสช. คัดเลือกจากบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิก

วุฒิสภา จำนวน 194 คน

- ส.ว. โดยตำแหน่ง 6 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

หลักการใหม่ในหมวดรัฐสภา

1. มาตรา 83 ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 350 คน ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง 150 คน (เดิม ส.ส. แบบแบ่งเขต 375 คน แบบบัญชีรายชื่อ 125 คน)
2. มาตรา 85 การออกเสียงเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมี ส.ส. ได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน
ตัดการลงคะแนนโดยให้ใช้ “บัตรเลือกตั้ง” ออก

3. มาตรา 88 ให้พรรคการเมืองแจ้งรายชื่อผู้ที่จะเสนอเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน 3 ราย

มาตรา 159 พรรคที่จะเสนอรายชื่อนายกรัฐมนตรีต้องมี ส.ส. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของ ส.ส. เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร (25 คน)

4. มาตรา 91 การเลือกตั้ง ส.ส. ระบบจัดสรรปันส่วนผสม

5. มาตรา 92 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงไม่มากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใด (Vote no) ยังไม่ได้เป็น ส.ส. ต้องเปิดรับสมัคร ส.ส. ใหม่ และผู้สมัคร ส.ส. เดิมทุกรายไม่มีสิทธิสมัคร ส.ส. ที่จะจัดขึ้นใหม่

6. มาตรา 94 ภายใน 1 ปี หลังจากวันเลือกตั้งทั่วไป ถ้ามีการเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตใหม่ ต้องคำนวณจำนวน ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองพึงได้รับใหม่

พรรคใดได้รับ ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อลดลง ให้ ส.ส. แบบบัญชีชื่อ ลำดับท้ายของพรรคนั้นพ้นจากตำแหน่ง

7. มาตรา 95 (2) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ในวันเลือกตั้ง เดิมกำหนดให้ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปี ที่มีการเลือกตั้ง

8. มาตรา 96 (2) บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง กรณี “อยู่ในระหว่าง ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่”

9. มาตรา 98 กำหนดบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ให้มีความเข้มงวดขึ้น เช่น

(5) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา 235 วรรคสี่ ต้องห้ามสมัคร ส.ส. ส.ว. สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ

(7) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 ปี นับถึงวันเลือกตั้งเดิมกำหนดไว้ 5 ปี

(9) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(10) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต
ประเภทต่าง ๆ

(11) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการ
เลือกตั้ง

(18) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา 144 หรือ มาตรา 235
วรรคสาม

10. มาตรา 102 มาตรา 103 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประกาศ
กำหนดวันเลือกตั้งในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 104 ให้ กกต. กำหนดวันเลือกตั้งใหม่ได้ กรณีมีเหตุจำเป็นอันมิอาจ
หลีกเลี่ยงได้

11. มาตรา 132 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา 180 วัน

12. มาตรา 144 เพิ่มสภาพบังคับในกรณีที่มีการกระทำที่ฝ่าฝืน มาตรา 144 วรรคสอง กรณีการแปรญัตติที่มีผลให้ ส.ส. ส.ว. หรือ กรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย โดยให้ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนพ้นจากตำแหน่งและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และชดใช้เงินคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายใน 20 ปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น

13. มาตรา 155 ผู้นำฝ่ายค้านขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ โดยให้เป็นการประชุมลับและคณะรัฐมนตรีต้องเข้าร่วมประชุม

14. มาตรา 129 การสอบหาข้อเท็จจริงคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา จะมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคล หรือคณะบุคคลใดกระทำการแทนมิได้

15. มาตรา 203 และมาตรา 217 ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

16. มาตรา 80 และมาตราอื่นๆ ใช้คำว่า “มีหน้าที่และอำนาจ” แทนคำว่า “มีอำนาจหน้าที่” ที่เคยใช้กันอยู่เดิม

17. มาตรา 121 ภายใน 15 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง ส.ส. อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรก

18. มาตรา 125 วรรค 4 กรณีมีการฟ้อง ส.ส., ส.ว. ในคดีอาญา ศาลจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่จะมาประชุมสภา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 131 ศาลจะพิจารณามีได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากสภา)

19. มาตรา 131 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เสนอโดย

(1) คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง (เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 139 (3) ให้ศาลรัฐธรรมนูญศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ เสนอได้ด้วย)

20. บทเฉพาะกาล

- มาตรา 270 วุฒิสภา มีหน้าที่เร่งรัดการปฏิรูปประเทศ

ร่างพระราชบัญญัติเรื่องการปฏิรูปประเทศ ให้เสนอและพิจารณา
ในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

**ระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**

นายประพันธ์ นัยโกวิท¹

นายประธาน จุฬาริเจนมนตร์²

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกาศราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก) เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมาก คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติขึ้นเพื่อพิจารณาและดำเนินการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อประกอบการพิจารณาในการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

ระบบรัฐสภา

มีรูปแบบที่สำคัญอยู่ 2 ระบบ คือ ระบบสภาเดี่ยว และระบบสภาคู่ ประเทศไทยเคยใช้ระบบสภาเดี่ยวโดยมีเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิก 2 ประเภท มีจำนวนเท่ากัน ได้แก่ สมาชิกประเภทที่ 1 ซึ่งราษฎรเป็นผู้เลือกตั้ง และสมาชิกประเภทที่ 2 ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

ประเทศไทยใช้ระบบสภาคู่ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 โดยประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา (วุฒิสภา) และได้ใช้ระบบสภาคู่ในรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับต่อมา จนกระทั่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

สำหรับประเทศไทยนั้นจากกลไกทางการเมืองที่ผ่านมาพบว่าระบบรัฐสภาคู่ยังมีความเหมาะสมกับประเทศไทยอยู่ เนื่องจากมีกลไกของการถ่วงดุลกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้รัฐสภาใช้ระบบสภาคู่โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ รัฐสภาจึงประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่นิติบัญญัติในการพิจารณาเสนอร่างกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร และวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติในการการกถรณ์กฎหมายเป็นหลัก

สภาผู้แทนราษฎร

1. ที่มา จำนวน และวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

หากพิจารณาที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีจำนวนทั้งหมด 500 คน ซึ่งแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีการบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 480 คน แต่ในภายหลังก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อ พ.ศ. 2554 บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

¹ กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และประธานอนุกรรมการศึกษาโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติ

² อนุกรรมการพิจารณาการศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจำนวนนี้ถือว่าเป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมในการทำหน้าที่นิติบัญญัติ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน เช่นเดิมโดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้งโดยมีองค์ประกอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 150 คน

2. ระบบการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้ง (Electoral System) ที่ประเทศต่างๆ นำมาใช้สามารถแบ่งเป็นระบบใหญ่ ๆ ได้ 3 ระบบ ได้แก่ ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก (Majority System) ระบบสัดส่วน (Proportional System) และระบบผสม (Mixed System) การเลือกตั้งทุกระบบดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อด้อยโดยประเทศไทยจะเลือกใช้ระบบใดต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ พิจารณาระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีหลักคิดที่จะทำให้ “คะแนนเสียงของประชาชนทุกคะแนนมีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า” เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตที่ผ่านมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ยังไม่ได้คะแนนตามลำดับที่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คะแนนที่ผู้สมัครซึ่งยังไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกทิ้งไปทั้งหมดทั้ง ๆ ที่ผู้สมัครบางคนแพ้ผู้ได้รับเลือกตั้งไปด้วยจำนวนคะแนนที่ไม่มากก็ตาม

เพื่อให้หลักคิดข้างต้นมีความเป็นไปได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดให้ใช้การเลือกตั้งระบบผสม (Mixed System) ที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยใช้ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก และระบบสัดส่วนมาใช้แบบผสมผสานโดยให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตที่มาจากการให้ระบบคะแนนนำเสียงข้างมาก และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่มาโดยการใช้คะแนนของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเป็นเกณฑ์ในการคำนวณสัดส่วนและกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองพึงได้รับ ซึ่งมีผู้เรียกกันว่า “ระบบจัดสรรปันส่วนผสม”

ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม

ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 เป็นระบบการเลือกตั้งซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว และนำคะแนนทุกคะแนนของผู้สมัครในแต่ละพรรคที่ได้รับจากประชาชนในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตไม่ว่าคะแนนนั้นจะเป็นของผู้แพ้หรือผู้ชนะในเขตนั้น ๆ มารวมให้เป็นคะแนนของพรรคที่แต่ละพรรคได้รับ เพื่อคำนวณหาสัดส่วนว่าในแต่ละพรรคควรมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวนเท่าใด เช่น พรรค ก. ได้รับคะแนนจากประชาชนร้อยละ 40 ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตก็ให้นำจำนวนคะแนนร้อยละ 40 มาคำนวณกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ซึ่งหากกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนทั้งหมด 500 คน พรรค ก. ควรจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้จำนวน 200 คน ถ้าหากพรรค ก. ได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตแล้วจำนวน 100 คน พรรค ก. ก็จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพิ่มให้อีกจำนวน (200 - 100) 100 คน รวมเป็นจำนวน 200 คน ครบร้อยละ 40 ตามจำนวนที่พรรค ก. จะพึงมีได้ วิธีการเช่นนี้จะทำให้คะแนนทุกคะแนนที่ประชาชนไปลงคะแนนในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตจะไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า คะแนนดังกล่าวไม่ว่าจะลงให้แก่ผู้ชนะหรือผู้แพ้ในเขตจะถูกนำมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อตามสัดส่วนที่ควรได้รับต่อไป ระบบการเลือกตั้งแบบนี้จึงไม่ซับซ้อนสำหรับประชาชน และเนื่องจากใช้บัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียวจึงเป็นระบบที่ประหยัดค่าใช้จ่ายและบริหารจัดการง่ายขึ้น อีกทั้งเมื่อคะแนนที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกคะแนนมีความหมายก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความสนใจออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา 91 ซึ่งมีลักษณะ

คล้ายกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสหพันธ์สาธารณรัฐเม็กซิโก³ และรัฐ Baden – Wurttemberg ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่ของไทยจะไม่ใช้ระบบการมี ส.ส. ส่วนเกิน (Overhang)⁴

3. คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คุณสมบัติอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และหลักการใหม่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้คงหลักการส่วนใหญ่ของบทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้มีความเข้มงวดและรัดกุมมากขึ้นกว่าที่เคยบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา กล่าวคือ กำหนดให้บุคคลที่มีลักษณะบางประเภทซึ่งต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะไม่สามารถกลับเข้ามาสู่ระบบการเมืองได้อีกต่อไปในมาตรา 98 เช่น

1. บุคคลที่ถูกเพิกถอน “สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง”⁵
2. บุคคลที่เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
3. บุคคลที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
4. บุคคลซึ่งเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
5. บุคคลซึ่งเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
6. บุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกหลายประการ เช่น

- (1) คุณสมบัติอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยบัญญัติให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา 95 (2) ซึ่งแตกต่างจากหลักการตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ๆ ที่กำหนดให้ผู้มี

³ การออกแบบระบบเลือกตั้ง : คู่มือเล่มใหม่ของ International IDEA, สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล 2012, หน้า 124

⁴ เป็นกรณีที่พรรคการเมืองได้ ส.ส. แบบแบ่งเขตเกินจำนวน ส.ส. ที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ ทำให้จำนวน ส.ส. ทั้งหมดในสภาเกินจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แต่แรกจำนวน 500 คน ในเยอรมันเรียก “Überhangsmandat” (ดู อ้างแล้ว 3 หน้า 223)

⁵ “สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง” เป็นหลักการใหม่ที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บุคคลซึ่งถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ตามมาตรา 235 วรรคสี่

สิทธิเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง ซึ่งคาดว่าจะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

(2) เพื่อแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ซึ่งมีข้อโต้แย้งกันระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับคณะรัฐมนตรีใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรจะกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ได้หรือไม่อย่างไร และประเด็นที่ 2 การกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปขึ้นใหม่เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรใด ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 2/2557⁶ ว่า วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรสามารถกำหนดขึ้นใหม่ได้ และการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปขึ้นใหม่เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของนายกรัฐมนตรีและประธานกรรมการการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 จึงได้เปลี่ยนหลักการใหม่โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ประกาศวันเลือกตั้งในราชกิจจานุเบกษาแยกต่างหากออกจากพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ในมาตรา 102 มาตรา 103 และมาตรา 105 (1)

“มาตรา 102 เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ

การเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักรตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

“มาตรา 103 พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

ภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับ วันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร”

“มาตรา 105 เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เป็นการตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกา⁷ เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างเว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และให้นำความในมาตรา 102 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

(3) ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดไว้ได้ก็ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 104

⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนที่ 41 ก 17 เมษายน 2557 หน้า 107 - 161

⁷ เป็นการระบุให้ชัดเจนว่าให้มีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 109 (1) มิได้บัญญัติไว้ แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งก็ได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาแม้ในรัฐธรรมนูญจะมีได้บัญญัติไว้ก็ตาม

“มาตรา 104 ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งตามวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดตามมาตรา 102 หรือมาตรา 103 คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เหตุดังกล่าวสิ้นสุดลง แต่เพื่อประโยชน์ในการนับอายุตามมาตรา 95 (2) และมาตรา 97 (2) ให้นับถึงวันเลือกตั้งที่กำหนดไว้ตามมาตรา 102 หรือมาตรา 103 แล้วแต่กรณี”

(4) การประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งแต่เดิมคณะกรรมการการเลือกตั้งทยอยประกาศผลเป็นระยะ ๆ ตามผลการตรวจสอบการเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคนนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เปลี่ยนหลักการใหม่ให้มีการประกาศผลเมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด และไม่ช้ากว่า 60 วัน นับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 85 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า

“ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อตรวจสอบเบื้องต้นแล้ว มิเหตุอันควรเชื่อว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่าหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง ทั้งนี้ การประกาศผลดังกล่าวไม่เป็นการตัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะดำเนินการสืบสวน ไต่สวน หรือวินิจฉัยกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมไม่ว่าจะได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้วหรือไม่ก็ตาม”

(5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญกับคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ประชาชนลงให้แก่ผู้สมัคร ดังคำกล่าวที่ว่า “คะแนนเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์” ฉะนั้น หากเขตเลือกตั้งใดผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนที่หนึ่งยังได้คะแนนเสียงเลือกตั้งไม่มากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดในเขตเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครที่ได้คะแนนที่หนึ่งนั้นก็ยังไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเดิมทุกรายไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่จะจัดขึ้นใหม่นั้น (มาตรา 92)

(6) แก้ไขปัญหาเรื่องวิธีออกเสียงลงคะแนน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 93 วรรคสอง บัญญัติว่า “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่งใบ” ซึ่งทำให้เกิดข้อจำกัดหากจะใช้วิธีลงคะแนนเลือกตั้งโดยวิธีอื่นตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป เช่น การใช้เครื่องลงคะแนน หรือการลงคะแนนทางอินเทอร์เน็ต ก็มีอาจกระทำได้ เว้นแต่จะแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเสียก่อนซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยุ้งยากมาก โดยเหตุนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 85 วรรคหนึ่ง จึงบัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนได้คนละหนึ่งคะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้” ส่วนวิธีการออกเสียงลงคะแนนจะใช้บัตรเลือกตั้งหรือวิธีอื่นใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา

1. ที่มา จำนวน และวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยสมาชิกวุฒิสภาจะมีได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังไม่ให้สมาชิกวุฒิสภาตกอยู่ภายใต้อำนาจของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง และมีได้ใช้การสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาดังเช่นที่ผ่านมา ซึ่งมีผู้กล่าวหาว่าเป็นการให้คณะบุคคลเพียง

ไม่กี่คนมาสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อม ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107 ว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคนซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้”

เนื่องจากบทบาทหน้าที่และอำนาจ⁸ ของสมาชิกวุฒิสภาเป็นเรื่องของการกลั่นกรองกฎหมายเป็นหลัก ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาจึงควรที่จะมาจากบุคคลหลายภาคส่วน หลายสาขาอาชีพเพื่อที่จะสามารถพิจารณา กลั่นกรองกฎหมายได้อย่างรอบคอบและรัดกุมโดยใช้มุมมองของประชาชนที่ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน เพื่อให้สามารถมีจำนวนบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอและครอบคลุม ประกอบกับหากพิจารณาในแง่ของความสอดคล้องของโครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติที่รวมถึงสภาผู้แทนราษฎรที่กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้จำนวน 500 คนแล้ว สมาชิกวุฒิสภาก็ควรมีจำนวนมากพอสมควรเพื่อให้การทำหน้าที่ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี นับแต่วันประกาศผลการเลือก และจะดำรงตำแหน่งเกินกว่าหนึ่งวาระไม่ได้ ซึ่งถือว่าระยะเวลา 5 ปี เป็นระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำให้มีรัฐสภาที่สามารถดำเนินงานด้านนิติบัญญัติได้ในช่วงที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศที่มีระยะเวลาช่วงละ 5 ปี อีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกโดยกลุ่มต่าง ๆ ของสังคม

วุฒิสภามีความแตกต่างกับสภาผู้แทนราษฎรทั้งในเรื่องหน้าที่และอำนาจ และลักษณะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความเป็นตัวแทนของบุคคลในเขตพื้นที่ และมีมุมมองตามนโยบายของพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนทางความคิดและความต้องการของประชาชนที่หลากหลายตามกลุ่มสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ยึดติดกับพื้นที่ และควรมีความเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มสาขาอาชีพในระดับชาติซึ่งจะสามารถทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายได้อย่างมีความเป็นกลางเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง นอกจากนี้แนวคิดที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากกลุ่มสาขาอาชีพด้านต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกวุฒิสภาดกอยู่ภายใต้อาณัติของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง เนื่องจากหากกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากเลือกตั้งโดยตรงก็จะทำให้เกิดปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองเนื่องจากฐานเสียงของสมาชิกวุฒิสภาอาจเป็นฐานเสียงเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังยืนยันหลักการนี้ไว้ในมาตรา 113 อีกว่า “สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใดๆ” ในขณะเดียวกันหากกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาหรือแต่งตั้ง ก็จะทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับบุคคลเพียงจำนวนไม่กี่คนเลือกบุคคลที่จะไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนของปวงชนคนทั้งประเทศ ดังนั้น การเลือกตั้งทางอ้อมของสมาชิกวุฒิสภาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้จึงเป็นทางเลือกที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่าเหมาะสมกับบริบททางการเมืองไทยในปัจจุบัน

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เปลี่ยนถ้อยคำที่เคยใช้กันมาแต่เดิมว่า “เจ้าพนักงาน” เป็นว่า “หน้าที่” เป็นว่ามี “หน้าที่และอำนาจ” เพื่อแสดงให้เห็นว่า การเป็นเจ้าพนักงานไม่ใช่เป็นเรื่องของการมีอำนาจ แต่เป็นเรื่องของการมีหน้าที่ เมื่อมีหน้าที่แล้วกฎหมายจึงให้อำนาจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ดังเช่นเจ้าพนักงานตำรวจมี “หน้าที่” รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน กฎหมายจึงให้ “อำนาจ” แก่เจ้าพนักงานตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เคยชินกันมาแต่ดั้งเดิมว่า เจ้าพนักงานเป็นผู้มี “อำนาจ” เป็นเจ้าพนักงานเป็นผู้มี “หน้าที่” ซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

การจัดกลุ่มที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

แนวคิดที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่จะมาสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาสามารถสมัครได้เองอย่างกว้างขวางโดยไม่จำเป็นต้องให้องค์กรอาชีพหรือวิชาชีพเป็นผู้ส่งสมัคร หลักการที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มบุคคลนอกจากจะแบ่งตามกลุ่มโดยพิจารณาจากจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม และการแบ่งกลุ่มบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ แล้ว ต้องใช้หลักการการแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาเป็นองค์ประกอบด้วยเพื่อให้ได้กลุ่มคนที่มีความคิดที่สามารถสะท้อนแนวคิดของกลุ่มคนดังกล่าวเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากตัวแทนของทุกกลุ่มซึ่งต้องมีการกระจายกลุ่มให้ทั่วถึงมากที่สุด และการแบ่งกลุ่มจะต้องเปิดโอกาสกว้างให้บุคคลที่มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภามาจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ และรวมถึงในฐานะตัวแทนของกลุ่มหรือเป็นบุคคลผู้มีสถานภาพนั้น ๆ เช่น ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ ด้วย และควรมีการแยกกลุ่มให้ชัดเจนและมีเงื่อนไขว่าผู้สมัครสามารถลงสมัครได้ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

2. การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากทางเลือกตั้งทางอ้อม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติในหลักการว่าสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ของสังคมอย่างทั่วถึงโดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ ส่วนรายละเอียดการแบ่งกลุ่มความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ หรือการทำงานด้านต่าง ๆ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง ให้เป็นไปตามกฎหมายลำดับรอง และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

การเลือกกันเองของกลุ่มบุคคลในลักษณะเช่นนี้ มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าอาจทำให้เกิดการสมยอมขึ้นในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อันอาจทำให้การเลือกสมาชิกวุฒิสภาเกิดความล้มเหลวและไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมได้ จึงควรต้องให้มีการกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งระหว่างนี้ยังอยู่ในระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว มาตรการต่างๆ เหล่านี้สามารถทำได้หลายวิธี อาทิ

- 1) กำหนดให้นำบทบัญญัติและบทกำหนดโทษสำหรับลักษณะความผิดฐานการทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาใช้กับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย (เช่น การจงใจให้ลงคะแนน หรือไม่ลงคะแนนด้วยวิธีต่างๆ/การจัดเลี้ยง/มหรสพ/หลอกลวง ช่มชู้ ฯลฯ)
- 2) กำหนดการห้ามหาเสียงโดยผู้สมัคร แต่ให้สามารถแนะนำตนเองได้ และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดให้มีการแสดงวิสัยทัศน์หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร
- 3) กำหนดข้อห้ามของพรรคการเมือง กรรมการ และสมาชิกพรรคการเมืองมิให้เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการส่งสมัคร และลงคะแนนในการเลือกสมาชิกวุฒิสภาทางอ้อม
- 4) กำหนดให้มีการเลือกข้ามกลุ่มตั้งแต่ระดับอำเภอเป็นต้นไปได้ เนื่องจากจะทำให้การสมคบคิดกันระหว่างผู้สมัครทำได้ยากขึ้น
- 5) กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนในกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติ เมื่อมีการสมยอมกันระหว่างผู้สมัคร ทั้งนี้ ต้องพิจารณาเมื่อเกิดกรณีดังกล่าวอย่างรอบคอบว่ามีความจงใจทุจริตหรือไม่ ถ้าหากเป็นการแนะนำตัวไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิด แต่หากเป็นการกระทำเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด

6) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเครือข่ายของฝ่ายการเมืองและผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา และประสานงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันหรือปราบปรามการกระทำความผิดในการกำหนดแผนควบคุมให้การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทางอ้อมเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

7) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดฐานสมยอมกันระหว่างผู้สมัคร และเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็ให้มีอำนาจกันบุคคลที่เกี่ยวข้องไว้เป็นพยานในคดีดังกล่าวได้ เป็นต้น

3. หน้าที่และอำนาจหลักของสมาชิกวุฒิสภา มีดังต่อไปนี้

1) การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้เสนอต่อรัฐสภาซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

2) การกลั่นกรองกฎหมาย โดยมีอำนาจให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบและมีอำนาจในการยับยั้งกฎหมายได้หากวุฒิสภาไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาพระราชบัญญัติ

3) การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี

4) การเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนด

5) การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

6) การเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ

7) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

แต่เดิมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เคยกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ แต่ที่ผ่านมามีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เคยมีคำร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผ่านการพิจารณาของวุฒิสภารวม 5 กรณี แต่ผลของการลงมติไม่สามารถถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งได้แม้แต่กรณีเดียว ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้เปลี่ยนแปลงอำนาจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งไม่ใช่อำนาจของวุฒิสภาอีกต่อไป กล่าวคือ มาตรา 235 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้สั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ถูกลกล่าวหาให้พ้นจากตำแหน่งแทน

“มาตรา 235 ภายใต้บังคับมาตรา 236 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 234 (1) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ได้นำเสนอให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา 226 วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาโดยอนุโลม

(2) กรณีอื่นนอกจาก (1) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ...”

ขณะนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำลังอยู่ในระหว่างการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในรูปแบบของสภาคู่ มีรัฐสภาเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนโดยให้ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติและมีฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศและรับผิดชอบโดยตรงต่อรัฐสภาในฐานะตัวแทนของประชาชนและให้มีวุฒิสภามีหน้าที่นิติบัญญัติในด้านการกลั่นกรองกฎหมายเป็นหลัก โดยในส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นกำหนดให้ใช้รูปแบบการเลือกตั้งระบบผสม (Mixed System) โดยใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียวโดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตซึ่งใช้ระบบคะแนนเสียงข้างมาก (Majority System) เป็นหลัก และให้นำระบบสัดส่วน (Proportional System) มาใช้ประกอบ โดยให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่จัดสรรให้โดยใช้คะแนนของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเป็นเกณฑ์ในการคำนวณสัดส่วนและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ โดยมีผู้เรียกระบบการเลือกตั้งนี้ว่า “ระบบจัดสรรปันส่วนผสม” ซึ่งจะทำให้คะแนนเสียงเลือกตั้งทุกคะแนนของประชาชนมีความหมายไม่ถูกทิ้งเสียเปล่า แม้จะเป็นคะแนนของผู้สมัครที่ไม่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตก็ตาม ส่วนการเลือกสมาชิกวุฒิสภานั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยกำหนดให้เป็นการเลือกกันเองของกลุ่มบุคคลหลากหลายอาชีพซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ของสังคมอย่างทั่วถึงซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมุ่งหวังว่าระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาระบบนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาในอดีตในเรื่องสมาชิกวุฒิสภาทกอยู่ภายใต้อาณัติของนักการเมืองหรือพรรคการเมืองและปัญหาในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่านมาได้

ศาลรัฐธรรมนูญ

องค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ

เป็นองค์กรที่มีอำนาจในทางตุลาการที่วินิจฉัยชี้ขาด

ดูแล พิทักษ์ และบังคับใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ในฐานะที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎเกณฑ์สูงสุดของประเทศ

บทบัญญัติของกฎหมายใดหรือการกระทำใดจะขัดหรือแย้งไม่ได้

องค์กรอิสระ

๑. องค์กรที่ตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
๒. เป็นองค์กรที่ประสงค์ให้ปลอดจากอำนาจอิทธิพลของบุคคล ที่อาจมีส่วนได้เสียกับกิจการอันเป็นหน้าที่ขององค์กรนั้น โดยเฉพาะอำนาจของข้าราชการการเมืองและอำนาจของข้าราชการประจำ
๓. มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องในการทำหน้าที่บริหารราชการและกิจการของรัฐ

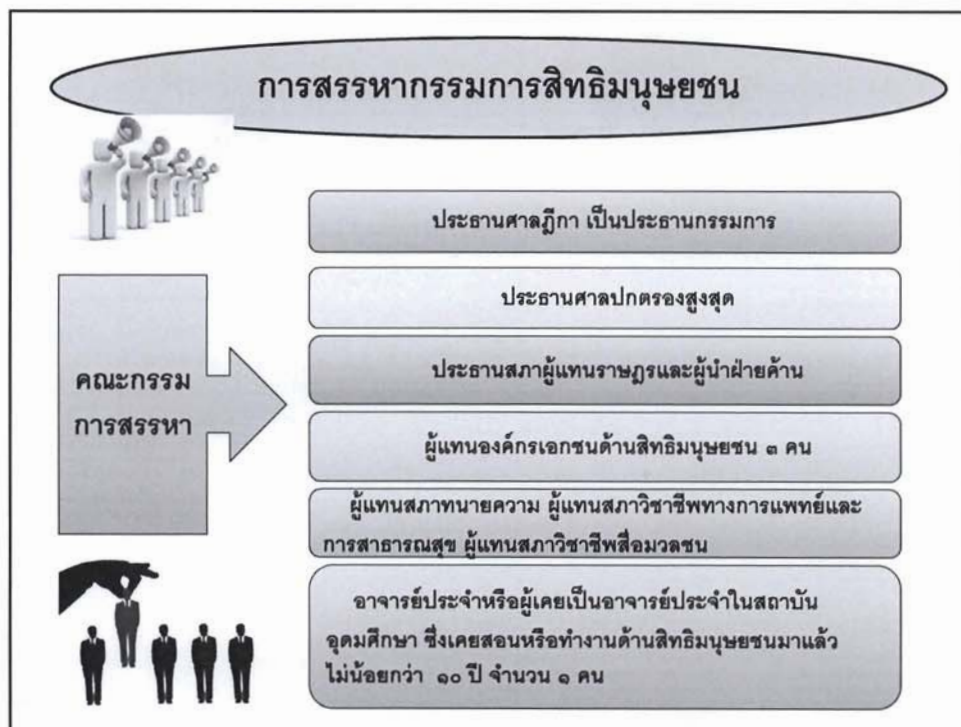
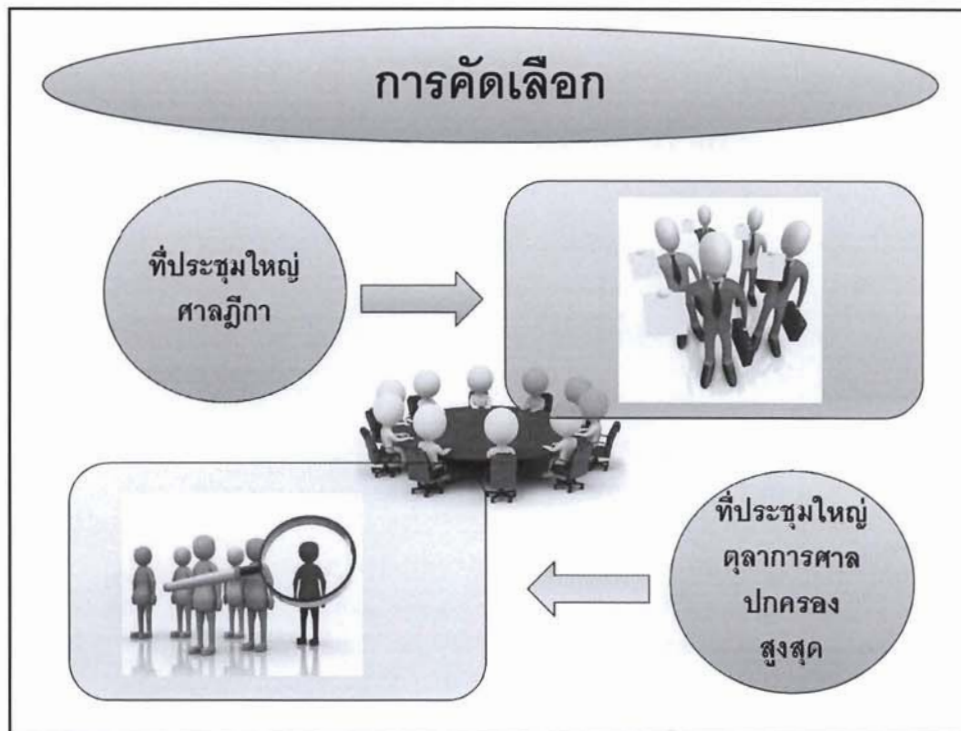

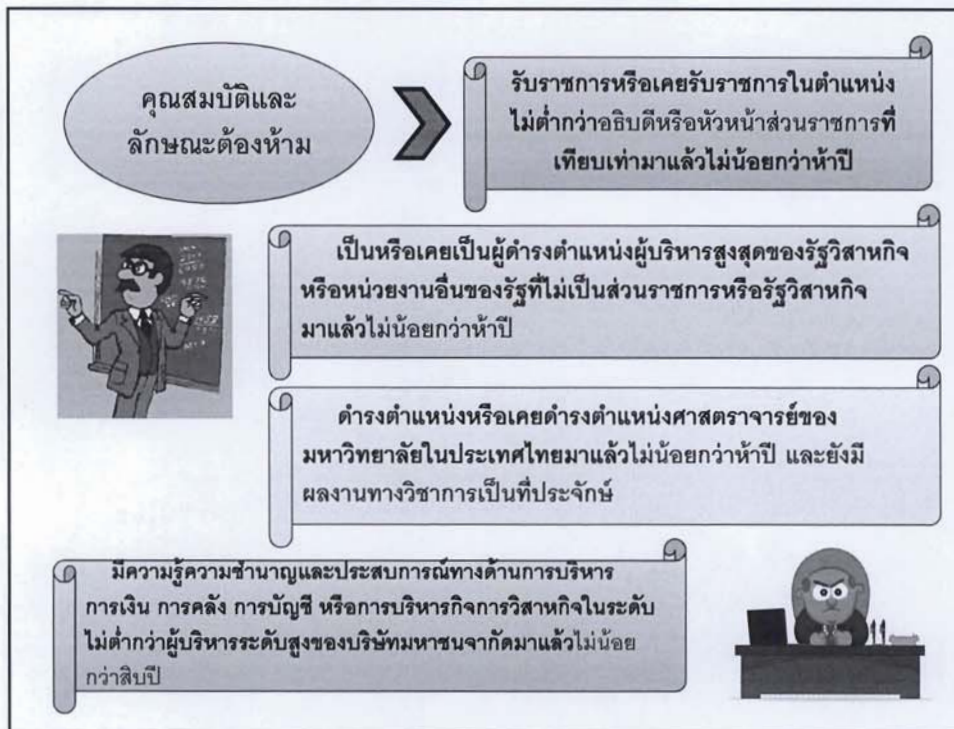
องค์กรอิสระ

มาตรา ๒๗๓ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๖๗ ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้น ตามมาตรา ๒๖๗ การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

กกต. ๗ คน
วาระ ๗ ปี

ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหา จำนวนห้าคน

ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีผู้พิพากษา หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่า อธิบดีอัยการมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน

ผู้ตรวจการแผ่นดิน

ผู้ตรวจการ
แผ่นดิน

ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการ สรรหา ประกาศกำหนด โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลา ไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ชื่อสัตย์
สุจริต

ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะ มาแล้วไม่น้อยกว่าสี่สิบปี จำนวนหนึ่งคน

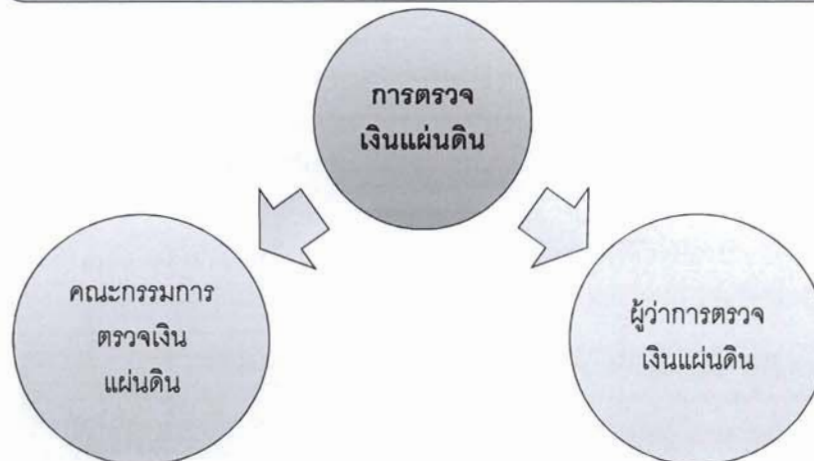
คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ

ปปช. ๙ คน

ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือ การอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมาย การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพของประชาชน เป็นกลางทางการเมือง
และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

บทบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหาต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรเอกชน
ด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหาด้วย

การปกครองท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญ 2560

ศ.ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่
กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญ

“เพิ่มสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ขยายพื้นที่ทางการเมืองของประชาชน”

“ทำการเมืองให้ปลอดจากการทุจริต
เพื่อต่อชีวิตให้บ้านเมือง”

“ปฏิรูปประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน”

การกระจายอำนาจ ในทางวิชาการ หมายถึง

1.1 การกระจายโอกาสและทรัพยากรให้องค์กรบริหารท้องถิ่น
ในการริเริ่มงานและกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของ
ประชาชนในท้องถิ่น

1.2 การมอบหน้าที่ ความรับผิดชอบและอำนาจให้แก่องค์กร
บริหารท้องถิ่น

1.3 การคืนบทบาทหน้าที่รัฐให้แก่ ชุมชนท้องถิ่นและองค์กร
บริหารท้องถิ่นให้สามารถจัดการตนเองในพื้นที่ของตนได้
โดยคำนึงถึงการเข้าใจ เข้าถึงความต้องการและความรวดเร็ว
ในการตอบสนองและบริการประชาชน

ในทางกฎหมาย การกระจายอำนาจ หมายถึง

การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่อย่างน้อยต้องเป็น ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหน้าที่และ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจการม
สาธารณะ
2. การถ่ายโอนภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะของ
หน่วยงานของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจ
ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะและกิจการม
สาธารณะในภารกิจนั้น

ในทางกฎหมาย การกระจายอำนาจ หมายถึง

3. การจัดสรรภาษีอากรและเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การถ่ายโอนและพัฒนาบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ

กระจายอำนาจให้อปท.และ ชุมชนในรัฐธรรมนูญใหม่

- การจัดบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ
- การจัดการศึกษา ทุกระดับ (รัฐ เอกชน อปท.)
- การสาธารณสุข
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ
- การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การปกครองท้องถิ่นเริ่มมีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปี 2511
- รัฐธรรมนูญ ปี 2517 ได้บัญญัติเป็นหมวดที่ 9 มี 4 มาตรา กล่าวถึง การจัดระเบียบการปกครอง สภาและผู้บริหารท้องถิ่น การเลือกตั้งท้องถิ่น
- รัฐธรรมนูญ ปี 2521 บัญญัติการปกครองท้องถิ่นไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ และมีสาระ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ปี 2517 และเช่นเดียวกันกับปี 2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ได้ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. ความเป็นอิสระตามหลักแห่งการปกครองตนเองตาม
เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น
2. การจัดตั้ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการกำกับดูแล
3. ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง
การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง
และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

4. การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

5. การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่น และคณะผู้บริหาร
ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

6. การบริหารงานบุคคลของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญ 2550 คงหลักการที่มีในรัฐธรรมนูญ
2540 โดยเพิ่มเติมหลักการบางประการ

1. การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำ
เท่าที่จำเป็น และเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจ
หน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญ 2550 คงหลักการที่มีในรัฐธรรมนูญ
2540 โดยเพิ่มเติมหลักการบางประการ

3. การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ต้องโปร่งใส เปิดเผยและรายงานให้ประชาชนได้ทราบ

4. การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีองค์กร
พิทักษ์ระบบคุณธรรม

รัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติหมวดที่ 14

การปกครองส่วนท้องถิ่น

- มี 6 มาตรา มาตรา 249 ถึง มาตรา 254
- และมีในหมวดสิทธิเสรีภาพ มาตรา 43
- หมวดหน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 และมาตราอื่นๆในหมวดหน้าที่ของรัฐที่กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งรัฐต้องให้องค์กรปกครองท้องถิ่นปฏิบัติ
- หมวดนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 76 มาตรา 78

การปกครองท้องถิ่น

- มาตรา 249 รัฐต้องจัดให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ยึดหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น
- การจัดตั้ง อปท.ในรูปแบบใด ให้คำนึงถึง
 - ความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้
 - จำนวนและความหนาแน่นของประชากร
 - พื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ

หน้าที่และอำนาจของ อปท. มาตรา 250

- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา
- การจัดทำบริการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่ของอปท.แต่ละรูปแบบ โดยเฉพาะ ให้กำหนดเป็นกฎหมาย
- อปท. อาจร่วมกับหรือมอบหมายให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะ

หน้าที่และอำนาจของ อปท.

- รัฐต้องทำให้อปท.มีรายได้ของตนเอง ให้สามารถจัดทำบริการสาธารณะอย่างเพียงพอ
- ในระหว่างที่ยังไม่สามารถ รัฐต้องจัดสรรเงินอุดหนุนให้อปท.ตามควรแก่กรณี
- ต้องมีกฎหมายกำหนดกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการให้แก่ท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

- ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี “อิสระ” ในการบริหารงาน
ในการจัดบริการสาธารณะ ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา
ในการเงินและการคลัง

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

- การกำกับดูแลอปท.ต้องทำเท่าที่จำเป็น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นการป้องกันการทุจริต และเพื่อให้การใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ
- ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างของ อปท.แต่ละรูปแบบ

การบริหารงานบุคคลของ อปท.

มาตรา 251 ให้มีกฎหมายการบริหารงานบุคคลที่คำนึงถึง

- ความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น
- การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกัน
- สามารถพัฒนาร่วมกัน
- สับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างอปท. ด้วยกันได้

โครงสร้างการเมืองท้องถิ่น

- มาตรา 252 สมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง
- ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น
- ผู้บริหารของ อบต.รูปแบบพิเศษอาจมาจากวิธีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

- มาตรา 253 ในการดำเนินงาน ให้ อปท. สภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูล และดำเนินการ ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย
- มาตรา 254 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือ ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้

ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

โดย นายสุพจน์ ไข่มุกด์
รองประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง

๑. ความเป็นมาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของไทย ไม่มีบทบัญญัติอย่างชัดเจนว่าในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้วจะให้องค์กรใดทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดว่ากฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพียงแต่กำหนดให้สภาผู้แทนเป็นองค์การในการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เท่านั้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง ได้มีการตราพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ ขึ้นเพื่อลงโทษแก่ผู้กระทำการตามที่กฎหมายนี้ถือว่าเป็นอาชญากรรมสงคราม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะได้กระทำไปก่อนหรือหลังกฎหมายนี้ใช้บังคับก็ตาม

ต่อมาเมื่อมีการจับกุมบุคคลดำเนินการฟ้องคดี และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ศาลฎีกาได้ตัดสินตามคำพิพากษาที่ ๑/๒๔๘๙ ว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. ๒๔๘๘ เฉพาะที่ลงโทษการกระทำก่อนวันใช้กฎหมายนี้เป็นการใช้กฎหมายย้อนหลังจึงขัดกับรัฐธรรมนูญและเป็นโมฆะ ศาลฎีกาได้ยืนยันถึงอำนาจของศาลในการพิพากษาว่ากฎหมายของ รัฐสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่าศาลเป็นองค์กรที่ใช้กฎหมายจึงต้องรู้ว่ากฎหมายนั้น ใช้บังคับได้หรือไม่ อีกทั้งการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ อำนาจทั้งสามอำนาจ คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ ย่อมมีอำนาจยับยั้งและควบคุมกัน ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรออกกฎหมายมาไม่ถูกต้องหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลก็มีอำนาจแสดงความไม่ถูกต้องนั้นได้ นอกจากนี้ยังเห็นว่าจำเป็นต้องมีผู้มีอำนาจชี้ขาดว่ากฎหมายใดขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่และศาลเป็นผู้มีอำนาจนั้น เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถที่จะตีความได้ว่ากฎหมายใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพราะฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตรากฎหมายขึ้นเอง ส่วน ฝ่ายบริหารนั้นก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ตีความว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่นเดียวกัน

จากผลแห่งคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีดังกล่าวทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยนั้นไม่พอใจที่ศาลได้ล่วงล้ำเข้ามาในหน้าที่ของสภาในการตีความรัฐธรรมนูญ มีการเสนอญัตติให้สภาตีความ มาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญฯ และสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาขึ้น คณะหนึ่ง จำนวน ๗ คน และคณะกรรมการชุดนี้เห็นว่าอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นอำนาจของเด็ดขาดของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อยุติข้อขัดแย้งระหว่างศาลและสภาผู้แทนราษฎร ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๙ จึงกำหนดให้มีองค์กรพิเศษทำหน้าที่วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ องค์กรพิเศษนี้เรียกว่า “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ”

เมื่อมีการปฏิรูปการเมืองโดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดให้จัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายขึ้นโดยเฉพาะ คือ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

๒. องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ แบ่งได้เป็น ๒ ช่วง ช่วงก่อนการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ องค์คณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยส่วนใหญ่เป็นโดยตำแหน่งและอีกส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้ง ซึ่งรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมีการกำหนดจำนวนและองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เช่นการกำหนดตำแหน่งให้ประธานศาลฎีกา อธิบดีศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ อัยการ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่ง ซึ่งอาจเกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งมีตำแหน่งประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้การกำหนดให้ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการเมือง มาดำรงตำแหน่งในคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ การแสดงบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลางในการวินิจฉัยข้อขัดแย้งที่เกิดจากรัฐธรรมนูญได้

ช่วงหลังการบังคับใช้ รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ คณะผู้กรรรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ จึงวางแนวทางในการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนวิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้มีลักษณะของศาล เรียกว่า “ศาลรัฐธรรมนูญ” มีการกำหนดองค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มิได้มาจากผู้ดำรงตำแหน่งประจำเพื่อมิให้มีการขัดกันในตำแหน่งหน้าที่ และเพื่อประกันความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาและวินิจฉัยคดี โดยกำหนดให้มีกระบวนการสรรหาและเลือกเป็นการเฉพาะ

๓. หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ตั้งแต่มีการกำหนดให้มีคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ หน้าที่และอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยก่อนหน้าปี พ.ศ. ๒๔๘๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้กำหนดให้หน้าที่และอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญ เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นพร้อมกับอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ และต่อมาอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นเป็นลำดับตามพัฒนาการทางสังคม ทั้งนี้ ขอยกตัวอย่างหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐ กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
๑. การควบคุมร่างกฎหมายก่อนประกาศใช้ บังคับมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	๑. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย
๒. การควบคุมร่างกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับ แล้ว มิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	๒. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับ แล้ว
๓. การควบคุมเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด ของฝ่ายบริหาร	๓. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ เงื่อนไขการตราพระราชกำหนด
๔. การวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภา สิ้นสุดลงหรือไม่ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง หรือไม่ หรือกรรมการการเลือกตั้งต้องพ้นจาก ตำแหน่งหรือไม่	๔. การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของ สมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรีและกรรมการการ, เลือกตั้ง
๕. การตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมาตรการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน	-
๖. การวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ องค์กรต่างๆตามรัฐธรรมนูญ	๕. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
๗. การปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	๖. การวินิจฉัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับการการ ปกป้องคุ้มครองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข
๘. การคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายใน พรรคการเมือง	๗. การวินิจฉัยเกี่ยวกับเกี่ยวกับการคุ้มครอง หลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองและ การปกป้องคุ้มครองการปกครองในระบอบ

๑. การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้นที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย นอกจากนั้นยังให้อำนาจผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องมีผู้ร้องเรียน

๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีอำนาจในการเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๓. ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง เพื่อให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๔. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบเงื่อนไขเพิ่มขึ้นคือ การตราพระราชกำหนดเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้

๕. การวินิจฉัยกรณีปัญหาว่าหนังสือใดที่ฝ่ายบริหารทำความตกลงกับนานาประเทศหรือกับองค์กรระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

๖. ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้น

๔. ศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๔.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน

(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้

การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้ (มาตรา ๒๐๐)

๔.๒ การทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาด้วย ซึ่งหลักการนี้ได้นำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

๔.๓ วาระการดำรงตำแหน่ง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา ๒๐๓)

๔.๔ การพ้นจากตำแหน่ง

การพ้นจากตำแหน่งนอกจากการพ้นตามวาระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐๑ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๒

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่ง ให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทน

ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๐๓ เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การร้องขอ ผู้มีสิทธิร้องขอ การพิจารณา และการวินิจฉัยตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๐๘)

๕. หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๑๐ กำหนดให้ “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ให้นำความในมาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๐ มาตรา ๑๙๑ และมาตรา ๑๙๓ มาใช้บังคับแก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม”

นอกจากบทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้เป็นการเฉพาะแล้ว รัฐธรรมนูญฯ นี้ ยังได้กำหนดถึงหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในมาตราอื่นๆ อีกหลายมาตราด้วยกัน และกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอีก ดังนี้

๑. คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

๒. คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

๓. คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔. คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

๕. คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๖. คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

๗. คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

๘. คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

๙. คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

๑๐. คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

๑๑. คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๑๒. คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

๑๓. คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

๖. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๖.๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสรรหา และการวินิจฉัยการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

๖.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๖.๒.๑ เขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๗)

(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๒) คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา

คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ

(๓) คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำล้มล้างการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์

ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

(๕) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๖) คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๗) คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๘) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๙) คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

(๑๐) คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๑๑) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่า การกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๑๒) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๑๓) คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

๖.๒.๒ องค์ประกอบของศาลและการได้มาของตุลาการ

กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกและเข้ารับการสรรหา ดังต่อไปนี้

(๑) การคัดเลือก ให้คัดเลือกจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน และคัดเลือกจากตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน (ร่างมาตรา ๘ (๑) และ (๒))

(๒) การสรรหา ให้สรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมาจากสาขานิติศาสตร์จำนวนหนึ่งคน สาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์จำนวนหนึ่งคน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีจำนวนสองคน (ร่างมาตรา ๘ (๓) (๔) และ (๕))

ในกรณีไม่อาจเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาได้ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก็ได้ และในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลดระยะเวลาตามการดำรงตำแหน่งลงก็ได้ แต่จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

สำหรับการสรรหากำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ คัดสรรบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทาง จริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผล สำเร็จ (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

๖.๒.๓ บทบัญญัติเกี่ยวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม

กำหนดให้กรณิตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติตามร่างมาตรา ๘ และร่างมาตรา ๙ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามร่างมาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติ หรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และ อำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (ร่างมาตรา ๑๔)

นอกจากนี้ กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติหน้าที่และ ใช้อำนาจโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาด้วย (ร่างมาตรา ๒๓)

(๒) วาระการดำรงตำแหน่ง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (ร่างมาตรา ๑๗)

(๓) การพ้นจากตำแหน่ง

กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนครบวาระ แต่หากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการใหม่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง (ร่างมาตรา ๑๙) ในกรณี ที่ยังไม่มีกรแต่งตั้งตุลาการแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยมิได้ (ร่างมาตรา ๒๐)

(๔) ประโยชน์ตอบแทน

กำหนดให้เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น สำหรับเบี้ยประชุมของตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญให้ได้รับเบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย เบี้ยประชุมกรรมการ (ร่างมาตรา ๒๕)

นอกจากนี้ กำหนดให้ตุลาการซึ่งดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิ ได้รับบำเหน็จตอบแทน (ร่างมาตรา ๒๖)

(๓) แบบและรายละเอียดในคำร้อง

คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง เรื่องหรือการกระทำพร้อมทั้งข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง มาตรการที่เกี่ยวข้อง และคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง (ร่างมาตรา ๔๒)

๖.๒.๙ การยื่นคำร้องเฉพาะคดี

(๑) การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ต้องเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจที่เกิดขึ้นแล้ว โดยในกรณีที่ปัญหานั้นเกิดขึ้นกับหน่วยงานใดให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยต่อศาล ในกรณีที่ปัญหานั้นได้แย่งระหว่างหน่วยงาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๔๔)

(๒) การยื่นขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีได้ โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว (ร่างมาตรา ๔๕) ถ้าบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้เป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา บุคคลซึ่งถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้ (ร่างมาตรา ๔๗)

๖.๒.๑๐ การยื่นคำร้องของบุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

กำหนดให้บุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ และได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือล่าช้าเกินสมควร ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๗/๑) ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลหรือชุมชนนั้นได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจัดให้ตนหรือชุมชนได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่ดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง และบุคคลหรือชุมชนได้โต้แย้งการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการดังกล่าวเป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบ หรือวันที่ได้รับแจ้งหรือถือว่าได้รับแจ้ง และ

(๒) บุคคลหรือชุมชนตาม (๑) ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่า หน่วยงานของรัฐตาม (๑) มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่ของรัฐธรรมนูญภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ที่มีหนังสือโต้แย้งตาม (๑) ในกรณีนี้ หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงาน ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้แจ้งให้ผู้ร้องและหน่วยงานของรัฐ ทราบ แต่หากผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ให้เสนอ ต่อคณะรัฐมนตรีทราบถึงการดังกล่าว

(๓) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินและสั่งการ ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ คณะรัฐมนตรีอาจมอบหมายให้คณะกรรมการหรือหน่วยงานใด เป็นผู้พิจารณาและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีก็ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรี สั่งการเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งให้บุคคลหรือชุมชนทราบ หากบุคคลหรือชุมชนเห็นว่าคำสั่งการ ของคณะรัฐมนตรียังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๓/๑) ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ในระหว่างการศึกษาคดีตามมาตรานี้ ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมติ คณะรัฐมนตรีไปก่อนจนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย

ให้ศาลวินิจฉัยคดีตามมาตรานี้ให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วัน ได้รับคำร้อง (มาตรา ๔๔/๑)

๖.๒.๑๑ การรับคำร้องไว้พิจารณา

ในการพิจารณาว่าจะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลจะแต่งตั้งตุลาการ ไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาก็ได้ โดยเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย ให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลส่งเรื่องให้คณะตุลาการที่ศาลแต่งตั้งไม่น้อยกว่าสามคน เป็นผู้พิจารณา ภายในสองวันนับแต่วันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลได้รับคำร้อง ตามข้อกำหนดของศาล โดยให้มีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล ในกรณีที่คณะตุลาการมี ความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลพิจารณาภายในสองวัน และให้ศาล พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะตุลาการดังกล่าว หากศาลเห็น พ้องด้วยกับความเห็นนั้น ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล หากศาลไม่เห็นพ้องด้วย ให้ดำเนินการตาม ความเห็นของศาล (ร่างมาตรา ๔๘) *

ในกรณีที่ไม่มี การแต่งตั้งคณะตุลาการ ให้ศาลพิจารณาและมีคำสั่งว่าจะ รับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ภายในห้าวันนับแต่วันที่หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล ได้รับคำร้อง (ร่างมาตรา ๔๘ วรรคห้า)

๖.๒.๑๒ องค์คณะและการพิจารณาคดี

กำหนดให้องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาคดีและทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดร่วมในการพิจารณาในประเด็นสำคัญแห่งคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป (ร่างมาตรา ๕๑)

๖.๒.๑๓ การแก้ไขกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้อง

กำหนดให้ศาลหรือคณะตุลาการซึ่งพิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับคำร้องอาจมีคำสั่งให้คู่กรณีที่ทำเนียบกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควรได้ หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไข และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๕๒)

๖.๒.๑๔ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล

(๑) การแจ้งข้อกล่าวหา เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งให้ผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลา หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป (ร่างมาตรา ๕๓)

(๒) การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยต้องยื่นคำขอเสียก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัย ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ในกรณีที่มีการยื่นคำขอก่อนวันที่ศาลกำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยน้อยกว่าเจ็ดวันหรือที่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ประเด็นแห่งคดีที่จะต้องวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป ศาลจะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้ แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งรับไว้พิจารณาศาลต้องส่งสำเนากการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทราบด้วย (ร่างมาตรา ๕๔)

(๓) การส่งสำเนาคำร้อง การส่งสำเนาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใดระหว่างศาลกับคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ส่ง ณ ภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ปกติ หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้ ทั้งนี้ วิธีการส่งและปิดประกาศให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล (ร่างมาตรา ๕๕)

(๔) การกำหนดประเด็นการพิจารณาและการทำความเข้าใจส่วนตน ให้ศาลกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม โดยตุลาการทุกคนเว้นแต่ตุลาการ

ที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเห็นส่วนตัวตามประเด็น และตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้ (ร่างมาตรา ๕๖)

(๕) การพิจารณาของศาล กำหนดให้การพิจารณาของศาลให้กระทำ โดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ เมื่อศาลประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศให้แก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด ส่วนกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งต่อไป ให้เป็นไปตามที่ศาลกำหนด และให้ปิดประกาศกำหนดนัดดังกล่าวไว้ ณ ที่ทำการศาลด้วย (ร่างมาตรา ๕๘)

(๖) การยื่นและตรวจพยานหลักฐาน กำหนดให้คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานหลักฐานได้ และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนา พยานหลักฐาน ตามวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับการอ้างพยานหลักฐาน ให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่ง พยานหลักฐานนั้น ทั้งนี้ อาจยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ แต่ต้องยื่นเสียก่อนวันที่ศาล กำหนดว่าจะมีคำวินิจฉัยไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในการนี้ ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐาน ก่อนก็ได้ แต่ต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๕๙ และร่างมาตรา ๖๐)

(๗) การไต่สวนพยาน กำหนดให้ศาลสอบถามพยานบุคคลเอง โดยอาจถาม พยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและ ข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน (ร่างมาตรา ๖๑) ในการนี้ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายร้องขอการไต่สวนพยานเช่นนั้นอาจใช้ระบบการประชุมทางจอภาพตามข้อกำหนด ของศาลได้ (ร่างมาตรา ๖๒)

ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเสนอบันทึกถ้อย คำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลตามประเด็นที่ศาลกำหนดหรือที่ศาลอนุญาตให้ คู่กรณีฝ่ายที่ร้องขอกำหนด และสำเนาแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นเพื่อทราบก่อนวันนัดไต่สวนบุคคลหรือ พยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หากคู่กรณีคัดค้านในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็น หนังสือยื่นต่อศาลก่อนวันนัดไต่สวนบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นไม่น้อยกว่าสามวัน มิฉะนั้นให้ ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน และในวันไต่สวนพยาน ให้พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือ ความเห็นล่วงหน้า แล้วตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาลและคู่กรณีฝ่ายอื่นตามประเด็นที่เสนอต่อ ศาล หากพยานไม่มาศาล หรือมาศาลแต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึก ถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็น พยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และเมื่อ

พยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการให้ถ้อยคำของพยาน (ร่างมาตรา ๖๓)

(๘) การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของตนได้ตามที่ศาลเห็นสมควรและภายในเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (ร่างมาตรา ๖๖)

๖.๒.๑๕ วิธีการคุ้มครองชั่วคราว

เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อป้องกันความรุนแรงอันใกล้จะถึงและคำร้องของผู้ร้องมีเหตุอันมีน้ำหนักที่ศาลจะวินิจฉัยให้เป็นไปตามคำร้องเมื่อศาลเห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยและออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

มาตรการหรือวิธีการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลกำหนดมาตรการหรือวิธีการนั้น (มาตรา ๖๙/๑)

๖.๒.๑๖ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

(๑) การทำคำวินิจฉัย ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือโดยส่งไปตามข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ (ร่างมาตรา ๗๒) โดยคำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ศาลปรึกษาหารือกันจนกว่าจะได้ข้อยุติ และตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะได้ออกเสียงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งตามที่ศาลได้กำหนดไว้มิได้ (ร่างมาตรา ๗๐) ในการนี้ หากคำวินิจฉัยมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย เมื่อศาลเห็นเองหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้ ซึ่งต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม (ร่างมาตรา ๗๕)

(๒) รายละเอียดแห่งคำวินิจฉัย อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้ออ้างและคำขอ ข้อโต้แย้งในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ประเด็นแห่งคดี สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณาเหตุผลในการวินิจฉัยในแต่ละประเด็น และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง รวมทั้งผลแห่งคำวินิจฉัย ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นมอบหมายให้ตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วติดรวมไว้กับคำวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๗๑)

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดี ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคดี เหตุผลในการมีคำสั่ง ความเห็นประกอบ และ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง โดยเมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณี ทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน (ร่างมาตรา ๗๔)

(๓) ผลของคำวินิจฉัย ให้มีผลในวันอ่าน (ร่างมาตรา ๗๓)

(๔) การประกาศ คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นส่วนตนของตุลาการ ทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำวินิจฉัย (ร่างมาตรา ๗๒)

๖.๒.๑๗ การบังคับตามคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาล หากมีความ จำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้เป็นไปตาม คำวินิจฉัยของศาลไว้ในคำวินิจฉัยนั้น โดยศาลอาจกำหนดให้มีผลไปในอนาคตขณะใดขณะหนึ่ง หลังวันอ่านคำวินิจฉัย หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควรตามความเป็นธรรมแห่งกรณี และให้องค์กร หน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับ รายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตาม คำบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลา ที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล (มาตรา ๗๑/๑)

๖.๒.๑๘ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่ง ดำรงตำแหน่งยังไม่ครบวาระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และ ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงอยู่ใน ตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่กรณีตาม (๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับการ ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ มิให้นำมาใช้บังคับ และให้ถือว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ต่อไปตามวาระนี้และยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามวาระสองมีจำนวนครบตาม องค์ประกอบตามมาตรา ๘ แล้ว

ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องอยู่ปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะ รักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เรื่อง ให้งดเว้น การคัดเลือกหรือสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำสั่งหัวหน้าคณะ รักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ บรรดาที่ดำรงตำแหน่งครบวาระตามที่กำหนดใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้นใหม่ตามมาตรา ๘ วรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๕) จะเข้ารับ หน้าที่ (มาตรา ๗๖)

(๒) การสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งแทนประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีเหตุพ้นจากตำแหน่งแทนประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๗๖ วรรคสอง ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกเมื่อได้มีการเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง)

ภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑

เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคสองแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่ตัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป (มาตรา ๗๗ วรรคสอง และวรรคหนึ่ง)

(๓) ภายในยี่สิบวันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับตามมาตรา ๗๖ วรรคสอง ถือว่าเป็นผู้ซึ่งจะต้องมีการสรรหาหรือคัดเลือกในประเภทใดตามมาตรา ๘ (๑) (๒) และ (๕) คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (มาตรา ๗๗ วรรคสี่)

(๔) ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๗๗ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่และตามประเภทที่คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามมาตรา ๗๗ วรรคสาม ภายในหกสิบวันนับแต่พ้นกำหนดเวลาการรับสมัครหรือเสนอชื่อตามมาตรา ๗๗ วรรคสี่

ในกรณีที่ต้องมีการคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่การคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี ด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ไม่มีประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภารับเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา ๗๘)

(๕) บรรดาข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อ

รัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๘๐)

(๖) การดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของศาลซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาว่าการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่และมีได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการนั้นต่อไปตามมติของศาล (มาตรา ๘๑)

๗. บทสรุป

ศาลรัฐธรรมนูญมีพัฒนาการมาตั้งแต่ก่อนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เรียกว่า “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” เมื่อมีการปฏิรูปการเมืองโดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้จัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายขึ้นโดยเฉพาะ คือ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แต่ศาลรัฐธรรมนูญเองก็ไม่กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นของตนเอง ศาลรัฐธรรมนูญทำได้เพียงการออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐสภาไม่อนุมัติกฎหมายดังกล่าว ซึ่งอาจมาจากหลายสาเหตุ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อมีผลบังคับใช้แล้ว จะเป็นกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย

๖.๒.๔ ตลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๖/๑)

๖.๒.๕ การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

กำหนดให้การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญใช้ระบบไต่สวน โดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริง ไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ และไม่ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือรอบเวลาตามกฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ให้ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ (ร่างมาตรา ๒๗)

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ได้ให้อำนาจประธานศาลรัฐธรรมนูญในการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีได้ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น (ร่างมาตรา ๒๘)

๖.๒.๖ การคัดค้านตลาการและการขอถอนตัวของตลาการ

(๑) การคัดค้านตลาการ

ตลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านในกรณีที่มีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดได้แก่

๑. เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

๒. เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

๓. เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่รับรู้เห็นเหตุการณ์ในคดีในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

๔. เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

๕. มีหรือเคยมีคดีที่ตลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พัวพันกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง (ร่างมาตรา ๓๒)

นอกจากนี้ ตลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมได้ (ร่างมาตรา ๓๓) สำหรับการ

ยกข้อคัดค้าน คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือ คำสั่งชี้ขาดแต่อย่างช้าต้องไม่เกินสิบวันนับแต่วันที่ทราบเหตุคัดค้านนั้น (ร่างมาตรา ๓๕) โดยระบุเหตุที่จะคัดค้านพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๓๖)

(๒) การขอถอนตัวของตุลาการ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำ คำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้าน โดยให้ตุลาการซึ่งขอถอนตัวงดการ ปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้น (ร่างมาตรา ๓๔)

เมื่อมีการขอถอนตัวหรือยื่นคำร้องคัดค้าน ให้ศาลประชุมปรึกษาหารือ เพื่อพิจารณาเหตุขอถอนตัวหรือเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการซึ่งขอถอนตัวหรือถูกคัดค้านจะร่วม พิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำขอถอนตัวหรือคำร้องที่คัดค้านตนเองมิได้ เว้นแต่ เป็นกรณีจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในการพิจารณา ให้ศาลฟังคำชี้แจงของตุลาการที่ขอถอนตัว หรือถูกคัดค้านประกอบด้วย และการชี้ขาดให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก โดยวิธีลงคะแนนลับ (ร่างมาตรา ๓๗)

๖.๒.๗ การรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาและการละเมิด

อำนาจศาล

กำหนดให้ศาลมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดี ในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือ เข้าฟังการไต่สวนของศาล หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้น กระทำการ รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมได้ สำหรับการวิจารณ์คำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริต และมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยابคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิด อำนาจศาล (ร่างมาตรา ๓๘)

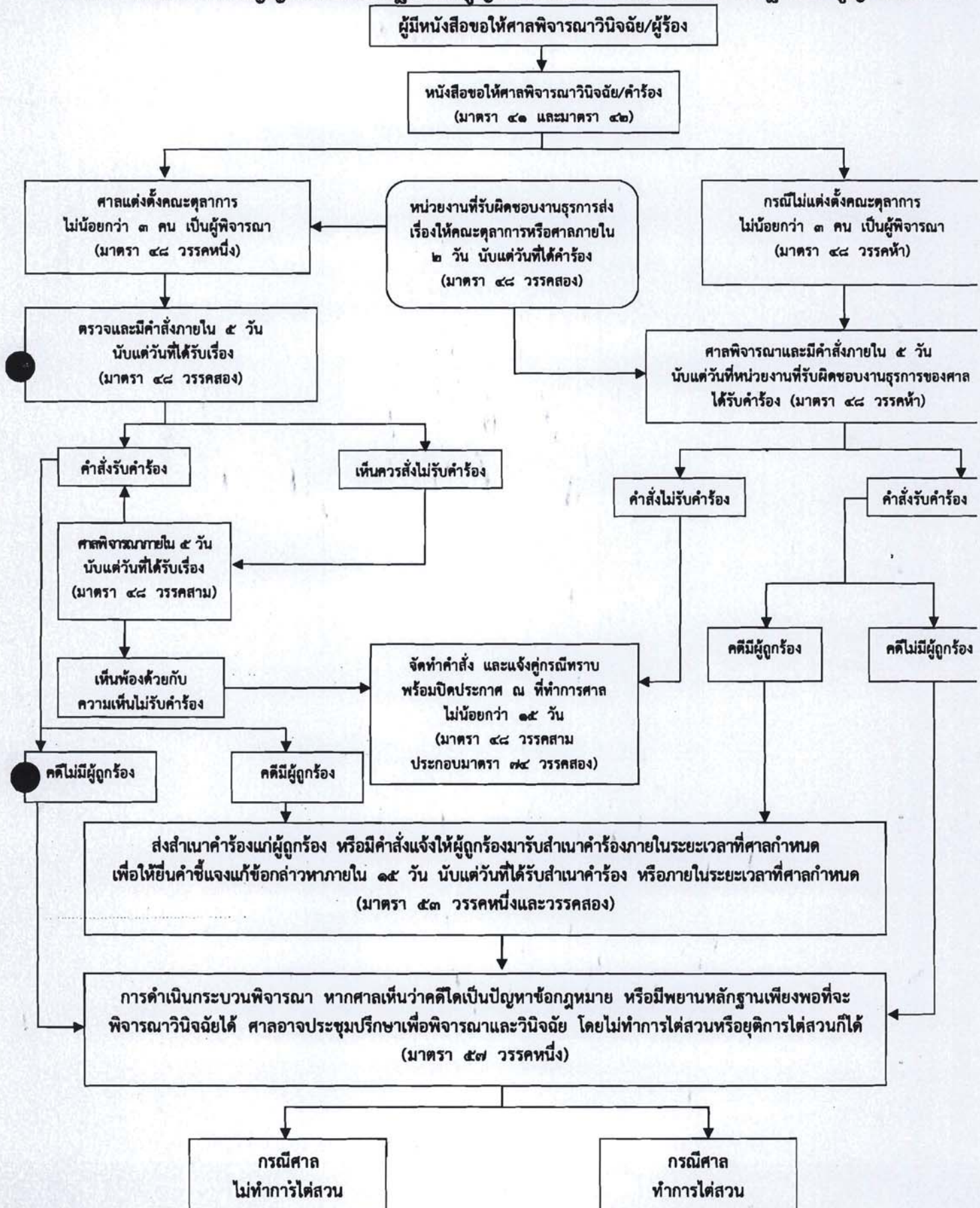
การฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบ ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลมีอำนาจตักเตือน ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ร่างมาตรา ๓๙)

	ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. การวินิจฉัยยุทธธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	๘. การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรีและกรรมการการเลือกตั้ง
๑๐. การวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภามีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในระหว่างการยั่วย้งของวุฒิสภาหรือไม่	๙. การวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภามีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับร่างพระราชบัญญัติที่อยู่ในระหว่างการยั่วย้งของวุฒิสภาหรือไม่
๑๑. การควบคุมตรวจสอบมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการมีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย	๑๐. การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการ การกระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่
๑๒. การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติ	๑๑. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่จะประกาศใช้บังคับ
๑๓. อำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑	๑๒. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐
-	๑๓. การวินิจฉัยหนังสือสนธิสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่
-	๑๔. อำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา

หมายเหตุ

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีความแตกต่างกับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในบางประการที่สำคัญ คือ

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. (ต่อ)

